Kombinatorikus alapelvek

Hajnal Péter

2021. tavasz

A kurzusról

A kurzusról

- A kombinatorika kurzus két részből áll:

(1) összeszámlálási problémák,

(2) gráfelmélet.

A kurzusról

- A kombinatorika kurzus két részből áll:

(1) összeszámlálási problémák,

(2) gráfelmélet.

- A gyakorlat és előadás „EGYBEKREDITÁLT”.

A kurzusról

- A kombinatorika kurzus két részből áll:

(1) összeszámlálási problémák,

(2) gráfelmélet.

- A gyakorlat és előadás „EGYBEKREDITÁLT”. Mindkét részben a teljesítményt 0-50-es skálán értékelem.

A kurzusról

- A kombinatorika kurzus két részből áll:

(1) összeszámlálási problémák,

(2) gráfelmélet.

- A gyakorlat és előadás „EGYBEKREDITÁLT”. Mindkét részben a teljesítményt 0-50-es skálán értékelem. A két értékelés összege adja a kurzus pontszámát, amit jeggyé kovertálok (lásd coospace).

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz:

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám.

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter.

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter. Például: hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter. Például: hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

• Itt egy H_n halmazsorozatról van szó és ennek elemei elemszámára kérdezünk rá. Az elemszám n-től függ. A válasz egy sorozat, mégpedig természetes számok egy sorozata.

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter. Például: hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

• Itt egy H_n halmazsorozatról van szó és ennek elemei elemszámára kérdezünk rá. Az elemszám n-től függ. A válasz egy sorozat, mégpedig természetes számok egy sorozata.

• Sokszor több paraméter is lehet.

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \ldots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter. Például: hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

• Itt egy H_n halmazsorozatról van szó és ennek elemei elemszámára kérdezünk rá. Az elemszám n-től függ. A válasz egy sorozat, mégpedig természetes számok egy sorozata.

• Sokszor több paraméter is lehet. Például: hány k elemű részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

Összeszámlálási problémák alapkérdése

Határozzuk meg, hogy adott véges halmaznak hány eleme van?

A válasz: Egy v természetes szám. $v \in \mathbb{N} = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$.

• Sokszor nem is egy halmazról van szó. A kérdésben szerepelhet egy paraméter. Például: hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

• Itt egy H_n halmazsorozatról van szó és ennek elemei elemszámára kérdezünk rá. Az elemszám n-től függ. A válasz egy sorozat, mégpedig természetes számok egy sorozata.

• Sokszor több paraméter is lehet. Például: hány k elemű részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

• A válasz két paraméter esetén természetes számok egy két dimenziós serege/táblázata.

Összeszámlálási problémák: Listázás

Összeszámlálási problémák: Listázás

- Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

Összeszámlálási problémák: Listázás

- Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

- Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

• Ez kis halmazok esetén egy KONKRÉT, nagyon hasznos feladat.

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

• Ez kis halmazok esetén egy KONKRÉT, nagyon hasznos feladat. Fontos, hogy a listázásnak legyen egy alapelve.

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

• Ez kis halmazok esetén egy KONKRÉT, nagyon hasznos feladat. Fontos, hogy a listázásnak legyen egy alapelve. Ezzel lehet kiküszöbölni a listázási feladat két buktatóját:

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

• Ez kis halmazok esetén egy KONKRÉT, nagyon hasznos feladat. Fontos, hogy a listázásnak legyen egy alapelve. Ezzel lehet kiküszöbölni a listázási feladat két buktatóját: egy elemet kihagyunk,

Összeszámlálási problémák: Listázás

• Természetesen egy H halmaz elemszáma nagyon fontos információkat hordoz a halmazról. Mégis csak egy matematikai paraméter.

• Mindenki emlékszik, hogy középiskolás osztályának mennyi volt az osztálylétszáma. Ez az egy szám elárul valamit középiskolás osztályunkról (a korábban H-val jelölt halmazra egy példa), de igen keveset. Jóval több tudás, ha elsoroljuk a tanulók neveit.

Egy adott véges halmaz elemeinek felsorolását a halmaz *listázásának* nevezzük.

• Ez kis halmazok esetén egy KONKRÉT, nagyon hasznos feladat. Fontos, hogy a listázásnak legyen egy alapelve. Ezzel lehet kiküszöbölni a listázási feladat két buktatóját: egy elemet kihagyunk, illetve egy elemet többször is felírunk.

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).
- Nagy halmazok esetén a listázás lehetetlen.

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).

- Nagy halmazok esetén a listázás lehetetlen. Az ötös lottó kihúzott számötöseit összegyűjtő halmaz listázása értelmetlen feladat.

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).

- Nagy halmazok esetén a listázás lehetetlen. Az ötös lottó kihűzott számötöseit összegyűjtő halmaz listázása értelmetlen feladat. Az elemszám meghatározása egy jó középiskolai gyakorlat.

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).

- Nagy halmazok esetén a listázás lehetetlen. Az ötös lottó kihűzott számötöseit összegyűjtő halmaz listázása értelmetlen feladat. Az elemszám meghatározása egy jó középiskolai gyakorlat.

- Megjegyezzük, hogy az óriási lista ellenére az elemszám tízes számrendszerben felírva csupán nyolc számjegy.

Összeszámlálási problémák: Listázás (folytatás)

- Ha a listát felírjuk, akkor az elemszám meghatározása egy egyszerű számolás (amennyiben a lita teljes és senkit sem ismétlünk).

- Nagy halmazok esetén a listázás lehetetlen. Az ötös lottó kihűzott számötöseit összegyűjtő halmaz listázása értelmetlen feladat. Az elemszám meghatározása egy jó középiskolai gyakorlat.

- Megjegyezzük, hogy az óriási lista ellenére az elemszám tízes számrendszerben felírva csupán nyolc számjegy.

- Egy paraméteres összeszámlálási problémát mindig érdemes úgy kezdeni, hogy kis paraméter értékekre listázzuk a halmazok elemeit. Így a feladat KONKRÉT, megfoghatóvá válik.

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

- Három alapelvet ismertetünk.

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

- Három alapelvet ismertetünk.

- Mindhárom gyökerei az óvodáig vagy még messzebb mennek vissza.

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

- Három alapelvet ismertetünk.
- Mindhárom gyökerei az óvodáig vagy még messzebb mennek vissza.
- Nyelvezetünk középiskolai/egyetemi szintű lesz.

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

- Három alapelvet ismertetünk.
- Mindhárom gyökerei az óvodáig vagy még messzebb mennek vissza.
- Nyelvezetünk középiskolai/egyetemi szintű lesz. Mögötte azonban látni kell a természetes tartalmat.

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

- Három alapelvet ismertetünk.

- Mindhárom gyökerei az óvodáig vagy még messzebb mennek vissza.

- Nyelvezetünk középiskolai/egyetemi szintű lesz. Mögötte azonban látni kell a természetes tartalmat.

- Mindig feltesszük, hogy VÉGES halmazokkal dolgozunk,

Összeszámlálási problémák: Alapelvek

• Három alapelvet ismertetünk.

• Mindhárom gyökerei az óvodáig vagy még messzebb mennek vissza.

• Nyelvezetünk középiskolai/egyetemi szintű lesz. Mögötte azonban látni kell a természetes tartalmat.

• Mindig feltesszük, hogy VÉGES halmazokkal dolgozunk, de erről később még szó lesz.

Bijektív alapelv

Bijektív alapelv

- A következő képhez hasonlót mi is könnyen készíthetünk:

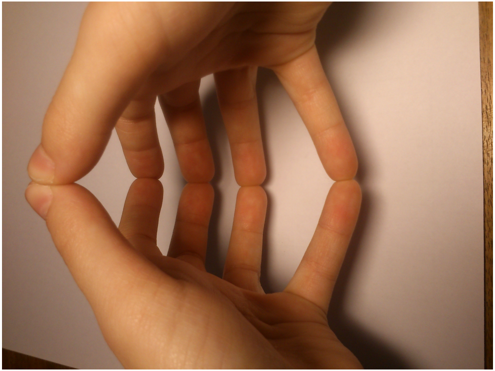

Bijektív alapelv

- A következő képhez hasonlót mi is könnyen készíthetünk:

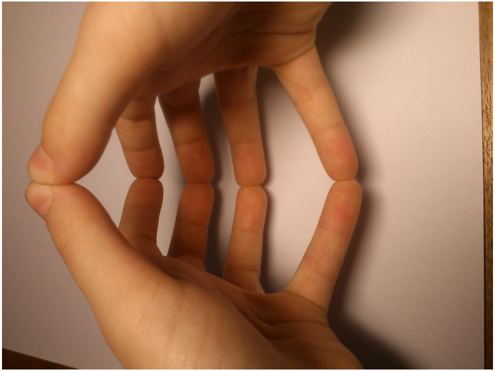

- A képen egy kislány teszi össze bal, iletve jobb kezének ujjait.

Bijektív alapelv

- A következő képhez hasonlót mi is könnyen készíthetünk:

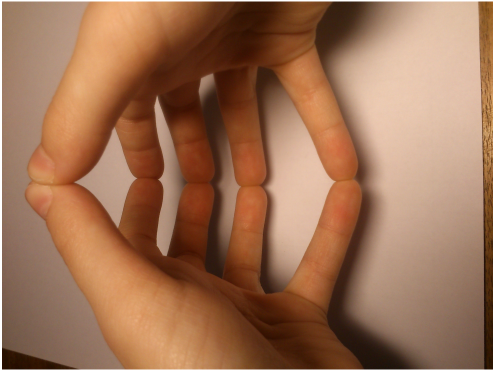

- A képen egy kislány teszi össze bal, iletve jobb kezének ujjait. Ő már tud számolni, de ennélkül is látja (ahogy a számolni nem tudók is), hogy bal és jobb kezén ugyanannyi új van.

Bijektív alapelv (folytatás)

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő képen kétfajta Kinder tojás figurák sorakoznak egymás mellett.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő képen kétfajta Kinder tojás figurák sorakoznak egymás mellett.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő képen kétfajta Kinder tojás figurák sorakoznak egymás mellett.

- Az egymás mellé került figurák a két fajtából egy-egy.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő képen kétfajta Kinder tojás figurák sorakoznak egymás mellett.

- Az egymás mellé került figurák a két fajtából egy-egy. Párok alakulnak ki a két fajta figurák között.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő képen kétfajta Kinder tojás figurák sorakoznak egymás mellett.

- Az egymás mellé került figurák a két fajtából egy-egy. Párok alakulnak ki a két fajta figurák között. Ismét számolás nélkül tudhatjuk, hogy a két fajtából ugyanannyi darabunk van.

Bijektív alapelv (folytatás)

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő kép az internetről származik, bal és jobb lábas cipőket ábrázol.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő kép az internetről származik, bal és jobb lábas cipőket ábrázol.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő kép az internetről származik, bal és jobb lábas cipőket ábrázol.

- Egy pillanat alatt átlátjuk, hogy a balos és jobbos cipők párokat alkotnak.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő kép az internetről származik, bal és jobb lábas cipőket ábrázol.

- Egy pillanat alatt átlátjuk, hogy a balos és jobbos cipők párokat alkotnak. Tehát ugyanannyi balos cipő van a képen mint jobbos.

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő kép az internetről származik, bal és jobb lábas cipőket ábrázol.

- Egy pillanat alatt átlátjuk, hogy a balos és jobbos cipők párokat alkotnak. Tehát ugyanannyi balos cipő van a képen mint jobbos. A pontos számuk meghatározása egy számolás, összetettebb mint az egy pillanat alatt látható „azonos elemszámúság”.

Bijektív alapelv (folytatás)

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő (internetes) képen óvodások sétálnak. Mindegyik párt egy fiú és egy lány alkotja

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő (internetes) képen óvodások sétálnak. Mindegyik párt egy fiú és egy lány alkotja

Bijektív alapelv (folytatás)

- A következő (internetes) képen óvodások sétálnak. Mindegyik párt egy fiú és egy lány alkotja

- Ez alapján mindenki számolás nélkül tudja, hogy a csoportban ugyanannyi fiú van mint lány.

Bijektív alapelv: Formalizálás

Bijektív alapelv: Formalizálás

HA két halmaz elemeit párokba tudjuk állítani,
AKKOR a két halmaz azonos elemszámú.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?”.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?
- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.
- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú;

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?”. Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos;

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?”. Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos; egy bal kézen lévő ujjnak egy jobb kézen lévő ujj.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos; egy bal kézen lévő ujjnak egy jobb kézen lévő ujj.

- A és B halmazok párbaállításánál van egy $\varphi : A \to B$ és egy $\phi : B \to A$ leképezés.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos; egy bal kézen lévő ujjnak egy jobb kézen lévő ujj.

- A és B halmazok párbaállításánál van egy $\varphi : A \to B$ és egy $\phi : B \to A$ leképezés. Mindkettő egy elemhez a párját rendeli.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos; egy bal kézen lévő ujjnak egy jobb kézen lévő ujj.

- A és B halmazok párbaállításánál van egy $\varphi : A \to B$ és egy $\phi : B \to A$ leképezés. Mindkettő egy elemhez a párját rendeli.

- Az is nyilvánvaló, hogy a párom párja én vagyok. Matematikai irásmóddal, ha $x \in A$, akkor x párjának ($\varphi(x) \in B$-nek) párja ($\psi(\varphi(x)) \in A$) x, azaz $\psi(\varphi(x)) = x$ bármi legyen is az $x \in A$ elem.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása

- Mit értünk az alatt, hogy két halmaz elemeit párba állítjuk?

- Ha a párokban álló gyerekek a játszótéren eltöltött idő után visszaindulnak, akkor az óvonéni megkérdezi „Mindenkinek megvan a párja?". Világos, hogy egy párbaállításnál mindenkinek van egy párja.

- Egy fiúnak egy lány, egy lánynak egy fiú; egy balos cipőnek jobbos; egy bal kézen lévő ujjnak egy jobb kézen lévő ujj.

- A és B halmazok párbaállításánál van egy $\varphi : A \to B$ és egy $\phi : B \to A$ leképezés. Mindkettő egy elemhez a párját rendeli.

- Az is nyilvánvaló, hogy a párom párja én vagyok. Matematikai irásmóddal, ha $x \in A$, akkor x párjának ($\varphi(x) \in B$-nek) párja ($\psi(\varphi(x)) \in A$) x, azaz $\psi(\varphi(x)) = x$ bármi legyen is az $x \in A$ elem. Illetve hasonlóan ha $y \in B$, akkor y párjának ($\psi(y) \in A$-nak) párja ($\varphi(\psi(y)) \in B$) y, azaz $\varphi(\psi(y)) = y$ minden $y \in B$ elemre.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be,

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.

- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.
- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.

- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.

- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat. Hogyan írhatjuk le, hogy ezen leképezés párbaállító?

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.
- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat. Hogyan írhatjuk le, hogy ezen leképezés párbaállító?
- Nyilván különböző fiúkhoz különböző lányokat kell rendelnünk.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.
- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat. Hogyan írhatjuk le, hogy ezen leképezés párbaállító?
- Nyilván különböző fiúkhoz különböző lányokat kell rendelnünk. Továbbá minden lányhoz kell lenni olyan fiúnak, akihez a kiinduló lányt rendeljük párként.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.
- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.
- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat. Hogyan írhatjuk le, hogy ezen leképezés párbaállító?
- Nyilván különböző fiúkhoz különböző lányokat kell rendelnünk. Továbbá minden lányhoz kell lenni olyan fiúnak, akihez a kiinduló lányt rendeljük párként.
- Ezen két tulajdonsággal szokták leírni a párbaállító leképezéseket.

Bijektív alapelv: Formalizálás pontosítása (folytatás)

- Ilyenkor azt mondjuk, hogy φ egy párbaállító leképezés A-ból B-be, illetve ψ egy párbaállító leképezés B-ből A-be.

- Természetesen, ha minden lány tudja a párját, akkor a párbaállítás ismert. Azaz φ meghatározza ψ-t és fordítva is. A két leképezés ellentétes/fordított irányba teszi ugyanazt.

- Nézzük csak a párbaállításnak azon felét, ami a fiúkhoz rendeli lány párjukat. Hogyan írhatjuk le, hogy ezen leképezés párbaállító?

- Nyilván különböző fiúkhoz különböző lányokat kell rendelnünk. Továbbá minden lányhoz kell lenni olyan fiúnak, akihez a kiinduló lányt rendeljük párként.

- Ezen két tulajdonsággal szokták leírni a párbaállító leképezéseket.

- Ha „valamit” mindenki számára egyértelműen leírunk, akkor azt mondjuk hogy ezt a „valamit” definiáljuk. A leírás a „valami” definíciója.

Bijektív alapelv: A definíció

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

- A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*,

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*, idegen szóval szürjekció.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*, idegen szóval szürjekció.

• Tehát $\varphi : A \to B$ leképzés párbaállító az A és B halmazok közt ha injektív és szüjektív is,

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*, idegen szóval szürjekció.

• Tehát $\varphi : A \to B$ leképzés párbaállító az A és B halmazok közt ha injektív és szüjektív is, idegen szóval *bijektív*.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*, idegen szóval szürjekció.

• Tehát $\varphi : A \to B$ leképzés párbaállító az A és B halmazok közt ha injektív és szüjektív is, idegen szóval *bijektív*. Azaz a leképzések párbállító tulajdonságának egy másik neve a bijekció.

Bijektív alapelv: A definíció

Definíció

Egy $\varphi : A \to B$ leképezés párbaállító leképezés, ha rendelkezik a következő két tulajdonsággal:

(I) $a \neq a'$ esetén $\varphi(a) \neq \varphi(a')$,

(S) tetszőleges $b \in B$ esetén alkalmas $a \in A$ elemere $\varphi(a) = b$.

• A matematikus szeretik a fontos tulajdonságokat külön névvel illetni. Az (I) tulajdonság teljesülése esetén azt mondjuk, hogy a φ leképezés *egy-egyértelmű* leképezés, idegen szóval injekció. Néha csak azt írjuk φ 1-1. Az (S) tulajdonság esetén azt mondjuk φ leképezés *ráképezés*, idegen szóval szürjekció.

• Tehát $\varphi : A \to B$ leképzés párbaállító az A és B halmazok közt ha injektív és szüjektív is, idegen szóval *bijektív*. Azaz a leképzések párbállító tulajdonságának egy másik neve a bijekció. Nyelvet tanultunk, a matematika nyelvét.

Bijektív alapelv: Újraformalizálás

Bijektív alapelv: Újraformalizálás

HA az A és B halmazok között létezik bijekció,

AKKOR $|A| = |B|$, a két halmaz azonos elemszámú.

Bijektív alapelv: Újraformalizálás

HA az A és B halmazok között létezik bijekció,
AKKOR $|A| = |B|$, a két halmaz azonos elemszámú.

Jelölés

Ha A és B halmazok párbaállíthatók, azaz van köztük bijekció, akkor azt írjuk, hogy

$$A \sim B.$$

Bijekciók: Függvények kompozíciója

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.

- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi” függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.
- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.
- Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.

- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.

- Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$. A kompozíció sorrendje nagyon FONTOS.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

• $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.

• Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.

• Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$. A kompozíció sorrendje nagyon FONTOS. A fenti esetben $\psi \circ \varphi : A \to A$ és $\varphi \circ \psi : B \to B$.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.
- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.
- Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$. A kompozíció sorrendje nagyon FONTOS. A fenti esetben $\psi \circ \varphi : A \to A$ és $\varphi \circ \psi : B \to B$.
- Ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to C$, ahol A, B, C három független halmaz, akkor csak az egyik sorrendű kompozíció értelmes.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.
- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.
- Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$. A kompozíció sorrendje nagyon FONTOS. A fenti esetben $\psi \circ \varphi : A \to A$ és $\varphi \circ \psi : B \to B$.
- Ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to C$, ahol A, B, C három független halmaz, akkor csak az egyik sorrendű kompozíció értelmes. Az amikor először φ-t, majd ψ-t alkalmazzuk.

Bijekciók: Függvények kompozíciója

- $x \mapsto \psi(\varphi(x))$ leképezés neve a két leképzés *kompozíciója* és szokásos jele $\psi \circ \varphi$: először φ-t, majd ψ-t végezzük el. Az elsőre szokatlan sorrend oka, ha $\psi \circ \varphi$-t az x helyen nézzük, azaz $\psi \circ \varphi(x)$-et vizsgáljuk, akkor így x-et először a „közelebbi" függvénybe helyettesítjük,majd az eredményt a távolabbiba.

- Ez természetesen csak akkor értelmes, ha a φ függvény által felvett értékeken ψ értelmezett.

- Speciálisan akkor beszélhetünk a kompozícióról, ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$. A kompozíció sorrendje nagyon FONTOS. A fenti esetben $\psi \circ \varphi : A \to A$ és $\varphi \circ \psi : B \to B$.

- Ha $\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to C$, ahol A, B, C három független halmaz, akkor csak az egyik sorrendű kompozíció értelmes. Az amikor először φ-t, majd ψ-t alkalmazzuk. Azaz ekkor $\psi \circ \varphi$ egy jól definiált leképezés.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett. Ha egy $H \to H$ függvény minden $h \in H$ elemhez h-t rendeli, akkor azt mondjuk, hogy függvényünk a H-n értelmezett *identitás* függvény, jele id_H.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett. Ha egy $H \to H$ függvény minden $h \in H$ elemhez h-t rendeli, akkor azt mondjuk, hogy függvényünk a H-n értelmezett *identitás* függvény, jele id_H.
- Tehát egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is identitás.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett. Ha egy $H \to H$ függvény minden $h \in H$ elemhez h-t rendeli, akkor azt mondjuk, hogy függvényünk a H-n értelmezett *identitás* függvény, jele id_H.
- Tehát egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is identitás. DE $\psi \circ \varphi = \mathrm{id}_A$ és $\varphi \circ \psi(x) = \mathrm{id}_B$.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett. Ha egy $H \to H$ függvény minden $h \in H$ elemhez h-t rendeli, akkor azt mondjuk, hogy függvényünk a H-n értelmezett *identitás* függvény, jele id_H.
- Tehát egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is identitás. DE $\psi \circ \varphi = \mathrm{id}_A$ és $\varphi \circ \psi(x) = \mathrm{id}_B$.
- Ha két függvénynek ilyen viszonya van, akkor azt mondjuk, hogy egymás inverzei.

Bijekciók: Függvények kompozíciója (folytatás)

- Egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is minden alkalmas elemhez önmagát rendeli.
- A két kompozíció azonban lényegesen különböző. Az egyik A-n, a másik B-n értelmezett. Ha egy $H \to H$ függvény minden $h \in H$ elemhez h-t rendeli, akkor azt mondjuk, hogy függvényünk a H-n értelmezett *identitás* függvény, jele id_H.
- Tehát egy párbaállító leképezés pár ($\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$) esetén $\psi \circ \varphi$ és $\varphi \circ \psi$ is identitás. DE $\psi \circ \varphi = \mathrm{id}_A$ és $\varphi \circ \psi(x) = \mathrm{id}_B$.
- Ha két függvénynek ilyen viszonya van, akkor azt mondjuk, hogy egymás inverzei.

Definíció

$\varphi : A \to B$ és $\psi : B \to A$ leképzések egymás inverzei, ha $\psi \circ \varphi = \mathrm{id}_A$ és $\varphi \circ \psi = \mathrm{id}_B$.

Bijekciók: Az alaptétel

Bijekciók: Az alaptétel

- A fenti gondolatmenet során adódott, hogy bijektív leképzéseknek van inverze. Sőt megfordítva is igaz.

Bijekciók: Az alaptétel

- A fenti gondolatmenet során adódott, hogy bijektív leképzéseknek van inverze. Sőt megfordítva is igaz. Kaptunk egy „tételt".

Bijekciók: Az alaptétel

- A fenti gondolatmenet során adódott, hogy bijektív leképzéseknek van inverze. Sőt megfordítva is igaz. Kaptunk egy „tételt”.

Tétel

$\varphi : A \to B$ akkor és csak akkor bijekció, ha van hozzá inverz leképzés.

Bijekciók: Az alaptétel

- A fenti gondolatmenet során adódott, hogy bijektív leképzéseknek van inverze. Sőt megfordítva is igaz. Kaptunk egy „tételt”.

Tétel

$\varphi : A \to B$ akkor és csak akkor bijekció, ha van hozzá inverz leképzés.

- Két halmaz között leírt leképzésről gyakran úgy a legegyszerűbb belátni, hogy bijekció, hogy megadjuk inverzét.

Bijekciók: Az alaptétel

• A fenti gondolatmenet során adódott, hogy bijektív leképzéseknek van inverze. Sőt megfordítva is igaz. Kaptunk egy „tételt”.

Tétel

$\varphi : A \to B$ akkor és csak akkor bijekció, ha van hozzá inverz leképzés.

• Két halmaz között leírt leképzésről gyakran úgy a legegyszerűbb belátni, hogy bijekció, hogy megadjuk inverzét. Azaz leírjuk, hogy x párja ismeretében, hogyan mondható meg, hogy mely x elemről van szó.

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

- Érdemes kiemelnünk, hogy egy $\phi : A \to B$ leképezés párbaálító volta a következőképpen is megfogalmazható.

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

- Érdemes kiemelnünk, hogy egy $\phi : A \to B$ leképezés párbaálító volta a következőképpen is megfogalmazható.
- Egy „rejtvénytípust” definiálunk. A rejtvényben adott B egy tetszőleges eleme.

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

- Érdemes kiemelnünk, hogy egy $\phi : A \to B$ leképezés párbaálító volta a következőképpen is megfogalmazható.

- Egy „rejtvénytípust” definiálunk. A rejtvényben adott B egy tetszőleges eleme.

- A rejtvényt egy játékos fejti, aki számára ϕ ismert, azaz tudja, hogyan, milyen szabály szerint kell egy A-beli elemhez a képét hozzárendelni.

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

- Érdemes kiemelnünk, hogy egy $\phi : A \to B$ leképezés párbaálító volta a következőképpen is megfogalmazható.

- Egy „rejtvénytípust” definiálunk. A rejtvényben adott B egy tetszőleges eleme.

- A rejtvényt egy játékos fejti, aki számára ϕ ismert, azaz tudja, hogyan, milyen szabály szerint kell egy A-beli elemhez a képét hozzárendelni. A játékosnak azt kell kitalálnia, hogy mely A-beli elem képe b.

Bijekciók: A „rejtvény” nyelvezet

- Érdemes kiemelnünk, hogy egy $\phi : A \to B$ leképezés párbaálító volta a következőképpen is megfogalmazható.

- Egy „rejtvénytípust” definiálunk. A rejtvényben adott B egy tetszőleges eleme.

- A rejtvényt egy játékos fejti, aki számára ϕ ismert, azaz tudja, hogyan, milyen szabály szerint kell egy A-beli elemhez a képét hozzárendelni. A játékosnak azt kell kitalálnia, hogy mely A-beli elem képe b.

- Ha ez a rejtvénytípus olyan, hogy minden esetben van megoldása és az egyértelmű, az pontosan azt jelenti, hogy ϕ párbaállító leképezés.

Egy kérdés

Egy kérdés

- Matematikai nyelvezettel a $\varphi : A \to B$ leképezés akkor állítja párba az A és B halmaz elemeit, ha egy-egyértelmű és ráképezés.

Egy kérdés

- Matematikai nyelvezettel a $\varphi : A \to B$ leképezés akkor állítja párba az A és B halmaz elemeit, ha egy-egyértelmű és ráképezés.

Mi történik, ha csak azt tudjuk, hogy leképzésünk egy-egyértelmű (ráképezést nem tudjuk)?

Egy kérdés

- Matematikai nyelvezettel a $\varphi : A \to B$ leképezés akkor állítja párba az A és B halmaz elemeit, ha egy-egyértelmű és ráképezés.

Mi történik, ha csak azt tudjuk, hogy leképzésünk egy-egyértelmű (ráképezést nem tudjuk)?

- Az alábbi képen két fajta Kinder játékokat raktunk egymás mellé.

Egy kérdés

- Matematikai nyelvezettel a $\varphi : A \to B$ leképezés akkor állítja párba az A és B halmaz elemeit, ha egy-egyértelmű és ráképezés.

Mi történik, ha csak azt tudjuk, hogy leképzésünk egy-egyértelmű (ráképezést nem tudjuk)?

- Az alábbi képen két fajta Kinder játékokat raktunk egymás mellé.

Egy kérdés: A válasz

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van" leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív. Ebből következtethetünk arra, hogy a teknősök kevesebben vannak (azaz a mókusok vannak többen).

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív. Ebből következtethetünk arra, hogy a teknősök kevesebben vannak (azaz a mókusok vannak többen).

Tétel

Legyenek A és B véges halmazok. Ha $\varphi : A \to B$ leképézés egy-egyértelmű, de NEM ráképezés, akkor $|A| < |B|$.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van" leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív. Ebből következtethetünk arra, hogy a teknősök kevesebben vannak (azaz a mókusok vannak többen).

Tétel

Legyenek A és B véges halmazok. Ha $\varphi : A \to B$ leképézés egy-egyértelmű, de NEM ráképezés, akkor $|A| < |B|$.

- A figyelmes hallgató észrevehet egy eddigeikhez képest új fogalmat. Tételünk egyik feltétele, hogy halmazaink végesek.

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív. Ebből következtethetünk arra, hogy a teknősök kevesebben vannak (azaz a mókusok vannak többen).

Tétel

Legyenek A és B véges halmazok. Ha $\varphi : A \to B$ leképézés egy-egyértelmű, de NEM ráképezés, akkor $|A| < |B|$.

- A figyelmes hallgató észrevehet egy eddigeikhez képest új fogalmat. Tételünk egyik feltétele, hogy halmazaink végesek. Mi is ez?

Egy kérdés: A válasz

- A zöld teknősök mellé mindig került egy mókus. A zöld teknősök T halmazából a kép definiál egy „párja/mellette van” leképezést a mókusok M halmazába. Ez nem ráképzés. Az utolsó két mókus nem lesz kép a leképzésnél. Egyik teknősnek sem lesznek a párjuk. A leképézés egy-egyértelmű/injektív, de NEM ráképzés/szürjektív. Ebből következtethetünk arra, hogy a teknősök kevesebben vannak (azaz a mókusok vannak többben).

Tétel

Legyenek A és B véges halmazok. Ha $\varphi : A \to B$ leképézés egy-egyértelmű, de NEM ráképezés, akkor $|A| < |B|$.

- A figyelmes hallgató észrevehet egy eddigeikhez képest új fogalmat. Tételünk egyik feltétele, hogy halmazaink végesek. Mi is ez? Miért is van szükségünk erre a feltételre?

A válasz-Tétel feltételei

A válasz-Tétel feltételei

- Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

A válasz-Tétel feltételei

• Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

• Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

A válasz-Tétel feltételei

- Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

- Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

- A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között).

A válasz-Tétel feltételei

• Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

• Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

• A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között). Akár sétálni is elküldhetjük őket mint egy korábbi képen szereplő óvodásokat.

A válasz-Tétel feltételei

• Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

• Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

• A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között). Akár sétálni is elküldhetjük őket mint egy korábbi képen szereplő óvodásokat. Az első alapelv alapján a pozitív és negatív egész számok „ugyanannyian vannak”.

A válasz-Tétel feltételei

- Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

- Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

- A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között). Akár sétálni is elküldhetjük őket mint egy korábbi képen szereplő óvodásokat. Az első alapelv alapján a pozitív és negatív egész számok „ugyanannyian vannak”.

- Ennek ellenére a negatív egészékhez lehet egy-egyértelmű módon párokat rendelni a pozitív egészek közül úgy is, hogy maradjon pár nélküli pozitív egész.

A válasz-Tétel feltételei

- Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

- Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

- A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között). Akár sétálni is elküldhetjük őket mint egy korábbi képen szereplő óvodásokat. Az első alapelv alapján a pozitív és negatív egész számok „ugyanannyian vannak”.

- Ennek ellenére a negatív egészékhez lehet egy-egyértelmű módon párokat rendelni a pozitív egészek közül úgy is, hogy maradjon pár nélküli pozitív egész. Például ha x párja $-x+1$, akkor a negatív számok egyikének sem lesz párja az 1.

A válasz-Tétel feltételei

- Az első alapelvbármilyen két halmazra teljesül.

- Igazából végtelenekre az alapelv definiálja mikor is mondjuk, hogy a két halmaz elemszáma/mérete/számossága ugyanaz.

- A pozitív egészek és a negatív egészek ugyanannyian vannak: Az „előjel váltás” párokba állítja őket (azaz egy bijekció a két halmaz között). Akár sétálni is elküldhetjük őket mint egy korábbi képen szereplő óvodásokat. Az első alapelv alapján a pozitív és negatív egész számok „ugyanannyian vannak”.

- Ennek ellenére a negatív egészékhez lehet egy-egyértelmű módon párokat rendelni a pozitív egészek közül úgy is, hogy maradjon pár nélküli pozitív egész. Például ha x párja $-x+1$, akkor a negatív számok egyikének sem lesz párja az 1. Ha pedig az x negatív egész párjának $-2x$-et nevezzük ki, akkor minden páratlan pozitív egész olyan lesz, mint a korábbi képünkön az utolsó két mókus.

Végtelen halmazok

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát".

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.
- Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek.

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.
- Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek. Egy végtelen halmazt is lehet nagyobbítani.

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.

- Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek. Egy végtelen halmazt is lehet nagyobbítani. Ez azonban a Halmazelmélet nevű matematikai terület témaköre.

Végtelen halmazok

• Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.

• Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek. Egy végtelen halmazt is lehet nagyobbítani. Ez azonban a Halmazelmélet nevű matematikai terület témaköre. Kombinatorikában mi mindig véges halmazokkal dolgozunk.

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.

- Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek. Egy végtelen halmazt is lehet nagyobbítani. Ez azonban a Halmazelmélet nevű matematikai terület témaköre. Kombinatorikában mi mindig véges halmazokkal dolgozunk.

- Akkor jó lenne tisztázni, hogy mik a véges halmazok?

Végtelen halmazok

- Egy végtelen halmazhoz még egy elemet hozzá adva, vagy akár mindegyik eleme mellé egy új elemet rakva ez nem változtatja meg „nagyságát”.

- Ennek ellenére vannak „különböző” végtelenek. Egy végtelen halmazt is lehet nagyobbítani. Ez azonban a Halmazelmélet nevű matematikai terület témaköre. Kombinatorikában mi mindig véges halmazokkal dolgozunk.

- Akkor jó lenne tisztázni, hogy mik a véges halmazok?

- Néhány példa véges halmazra:

$$\emptyset, \{1\}, \{1,2\}, \{1,2,3\}, \{1,2,3,4\}, \{1,2,3,4,5\}, \{1,2,3,4,5,6\}, \ldots$$

Véges halmazok

Véges halmazok

Jelölés: Standard véges halmazok

Legyen $n \in \mathbb{N}$ egy tetszőleges természetes szám. Legyen

$$[n] = \{1, 2, \ldots, n\}.$$

Véges halmazok

Jelölés: Standard véges halmazok

Legyen $n \in \mathbb{N}$ egy tetszőleges természetes szám. Legyen

$$[n] = \{1, 2, \ldots, n\}.$$

$[0] = \emptyset$, $[1] = \{1\}$, $[9] = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$.

Véges halmazok

Jelölés: Standard véges halmazok

Legyen $n \in \mathbb{N}$ egy tetszőleges természetes szám. Legyen

$$[n] = \{1, 2, \ldots, n\}.$$

$[0] = \emptyset$, $[1] = \{1\}$, $[9] = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9\}$.

Definíció

Egy H halmaz véges, ha elemei párba állíthatók egy standard véges halmaz elemeivel.

Vissza az óvodába

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.
- A bal kezünkön véges sok ujj van.

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

- A bal kezünkön véges sok ujj van. Meg is számolhatjuk őket: egy, kettő, három, négy, öt.

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

- A bal kezünkön véges sok ujj van. Meg is számolhatjuk őket: egy, kettő, három, négy, öt. Mit csináltunk?

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

- A bal kezünkön véges sok ujj van. Meg is számolhatjuk őket: egy, kettő, három, négy, öt. Mit csináltunk? Párbaállítottuk az ujjainkat és az $[5] = \{1, 2, 3, 4, 5\}$ halmazt.

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

- A bal kezünkön véges sok ujj van. Meg is számolhatjuk őket: egy, kettő, három, négy, öt. Mit csináltunk? Párbaállítottuk az ujjainkat és az $[5] = \{1, 2, 3, 4, 5\}$ halmazt. Azaz bijekciót létesítettünk ujjaink és egy standard véges halmaz között.

Vissza az óvodába

- Azt is mondhatjuk, hogy egy H halmaz véges, ha elemeit meg tudjuk számolni, amely számolás végeredménye egy természetes szám.

- A bal kezünkön véges sok ujj van. Meg is számolhatjuk őket: egy, kettő, három, négy, öt. Mit csináltunk? Párbaállítottuk az ujjainkat és az $[5] = \{1, 2, 3, 4, 5\}$ halmazt. Azaz bijekciót létesítettünk ujjaink és egy standard véges halmaz között. Ismét egy óvodás tanulmányt formalizáltunk a matematika nyelvén.

Elemszám

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

- A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

- A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért?

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért? Indirekten bizonyítunk.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért? Indirekten bizonyítunk. Felthetjük, hogy $n < m$.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért? Indirekten bizonyítunk. Felthetjük, hogy $n < m$. Miért?

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért? Indirekten bizonyítunk. Felthetjük, hogy $n < m$. Miért? Tudjuk, hogy létezik $\varphi : [n] \to [m]$ bijekció.

Elemszám

Definíció

Ha H elemei és $[n] = \{1, 2, \ldots, n\}$ elemeit párba állíthatjuk, akkor azt mondjuk, hogy H egy n elemű halmaz.

• A kifinomult mtematikai érzék azt mondja, hogy a fenti szóhasználaz veszélyes. Lehet, hogy máshogy számolva az ujjainkat 6-ot kapjunk?

Lemma

Legyen $n, m \in \mathbb{N}$. Tegyük fel, hogy $A \sim [n]$ és $A \sim [m]$. Ekkor

$$n = m.$$

A feltételekből adódik, hogy $[n] \sim [m]$. Miért? Indirekten bizonyítunk. Felthetjük, hogy $n < m$. Miért? Tudjuk, hogy létezik $\varphi : [n] \to [m]$ bijekció. Ez ellentmond a skatulyaelvnek.

Szünet

Összegzési alapelv

Összegzési alapelv

- Hány erdei gyümölcsöt látunk az alábbi képen?

Összegzési alapelv

- Hány erdei gyümölcsöt látunk az alábbi képen?

Összegzési alapelv

- Hány erdei gyümölcsöt látunk az alábbi képen?

- A gyümölcsök fajtája nyilván egy rendező elv.

Összegzési alapelv

- Hány erdei gyümölcsöt látunk az alábbi képen?

- A gyümölcsök fajtája nyilván egy rendező elv. Számoljuk meg az áfonyát: 5 darab. Ribizli: 4 darab, fekete ribizli: 3 darab.

Összegzési alapelv

- Hány erdei gyümölcsöt látunk az alábbi képen?

- A gyümölcsök fajtája nyilván egy rendező elv. Számoljuk meg az áfonyát: 5 darab. Ribizli: 4 darab, fekete ribizli: 3 darab. Összesen $5 + 4 + 3$ erdei gyümölcs van a képen.

Összegzési alapelv (folytatás)

Összegzési alapelv (folytatás)

- A megszámolandó objektumokat csoportosítottuk (minden objektum pontosan egy csoporthoz tartozott), majd a csoportok elemszámait külön megállapítottuk.

Összegzési alapelv (folytatás)

- A megszámolandó objektumokat csoportosítottuk (minden objektum pontosan egy csoporthoz tartozott), majd a csoportok elemszámait külön megállapítottuk. A részeredmények összege a végső válasz.

Összegzési alapelv (folytatás)

• A megszámolandó objektumokat csoportosítottuk (minden objektum pontosan egy csoporthoz tartozott), majd a csoportok elemszámait külön megállapítottuk. A részeredmények összege a végső válasz.

• Ha egy halmaz elemszámát szeretnénk megszámolni, amely több közös elem nélküli részhalmazra van bontva, akkor a fentiek alapján gondolkodhatunk.

Összegzési alapelv (folytatás)

- A megszámolandó objektumokat csoportosítottuk (minden objektum pontosan egy csoporthoz tartozott), majd a csoportok elemszámait külön megállapítottuk. A részeredmények összege a végső válasz.

- Ha egy halmaz elemszámát szeretnénk megszámolni, amely több közös elem nélküli részhalmazra van bontva, akkor a fentiek alapján gondolkodhatunk.

Definíció

Két halmazra azt mondjuk, hogy *diszjunkt*, ha nincs közös elemük.

Összegzési alapelv (folytatás)

- A megszámolandó objektumokat csoportosítottuk (minden objektum pontosan egy csoporthoz tartozott), majd a csoportok elemszámait külön megállapítottuk. A részeredmények összege a végső válasz.

- Ha egy halmaz elemszámát szeretnénk megszámolni, amely több közös elem nélküli részhalmazra van bontva, akkor a fentiek alapján gondolkodhatunk.

Definíció

Két halmazra azt mondjuk, hogy *diszjunkt*, ha nincs közös elemük.

Ha több halmazunk van úgy, hogy mindegyik elemük csak egyetlen egyhez tartozik hozzá, azaz bármelyik kettő diszjunkt, akkor azt mondjuk, hogy halmazaink *páronként diszjunktak*

Összegzési alapelv: Formalizmus

Összegzési alapelv: Formalizmus

Páronként diszjunkt halmazok uniójának elemszáma a halmazok elemszámának összege.

Összegzési alapelv: Formalizmus

Páronként diszjunkt halmazok uniójának elemszáma a halmazok elemszámának összege.

- Formulával:

Összegzési alapelv: Formalizmus

Páronként diszjunkt halmazok uniójának elemszáma a halmazok elemszámának összege.

- Formulával:

Ha az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ páronként diszjunktak, akkor $|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_k| = |A_1| + |A_2| \ldots + |A_k|$.

Összegzési alapelv: Formalizmus

Páronként diszjunkt halmazok uniójának elemszáma a halmazok elemszámának összege.

- Formulával:

Ha az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ páronként diszjunktak, akkor $|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_k| = |A_1| + |A_2| \ldots + |A_k|$.

- Talán jó ha kiemeljük az egyszerű esetet, amikor összeszámolandó elemeinket két (A és B) közös elem nélküli halmazba osztjuk:

$$|A \cup B| = |A| + |B|.$$

Összegzési alapelv: Formalizmus

Páronként diszjunkt halmazok uniójának elemszáma a halmazok elemszámának összege.

- Formulával:

Ha az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ páronként diszjunktak, akkor $|A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_k| = |A_1| + |A_2| \ldots + |A_k|$.

- Talán jó ha kiemeljük az egyszerű esetet, amikor összeszámolandó elemeinket két (A és B) közös elem nélküli halmazba osztjuk:

$$|A \cup B| = |A| + |B|.$$

- Ha belegondolunk ez az alapelv az ami alapján az összeadás fogalmát bevezették és gyakoroltatták (még az óvodában).

Szorzási alapelv

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját.

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt.

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt. Éppen most vette ki a sütőből a friss muffinokat.

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt. Éppen most vette ki a sütőből a friss muffinokat.

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt. Éppen most vette ki a sütőből a friss muffinokat.

- Hányat is?

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt. Éppen most vette ki a sütőből a friss muffinokat.

- Hányat is? Az első sorban négy, a másodikban is, a harmadikban is.

Szorzási alapelv

- Nagyinak egy muffin sütője van amibe három sorban, minden sorban négy helyre lehet tenni a muffin tésztáját. Nagyi persze minden helyet megtölt. Éppen most vette ki a sütőből a friss muffinokat.

- Hányat is? Az első sorban négy, a másodikban is, a harmadikban is. Összesen $4 + 4 + 4 = 3 \cdot 4 = 12$.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet. Mindegyik sorra mindegyik hely egy-egy muffint ír le.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet. Mindegyik sorra mindegyik hely egy-egy muffint ír le.
- Különböző választás (akár közös sor, de azon belül különböző hely, akár azonos hely, de különböző sorokban) különböző muffinhoz vezet.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet. Mindegyik sorra mindegyik hely egy-egy muffint ír le.
- Különböző választás (akár közös sor, de azon belül különböző hely, akár azonos hely, de különböző sorokban) különböző muffinhoz vezet.
- A sor leírása nem mondja meg, hogy az összeszámolandó muffinok melyikéről van szó.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet. Mindegyik sorra mindegyik hely egy-egy muffint ír le.
- Különböző választás (akár közös sor, de azon belül különböző hely, akár azonos hely, de különböző sorokban) különböző muffinhoz vezet.
- A sor leírása nem mondja meg, hogy az összeszámolandó muffinok melyikéről van szó. Hasonlóan, ha csak a helyet írjuk le, nem tudjuk melyik muffinról is beszélünk.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Mindjárt meg is ettem egyet. Melyiket? A második sor harmadik darabját. (Abban láttam a legtöbb málnát.)
- A 12 muffin mindegyike azonosítható így: melyik sor, melyik helye.
- A sor három lehetőség közül kerül ki. Az ezen belüli hely négyféle lehet. Mindegyik sorra mindegyik hely egy-egy muffint ír le.
- Különböző választás (akár közös sor, de azon belül különböző hely, akár azonos hely, de különböző sorokban) különböző muffinhoz vezet.
- A sor leírása nem mondja meg, hogy az összeszámolandó muffinok melyikéről van szó. Hasonlóan, ha csak a helyet írjuk le, nem tudjuk melyik muffinról is beszélünk. Ezek csak egy „komponensek” az összeszámolandó objektumok leírásában.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt. Hány lego darab felhasználásával tehette ezt meg?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt. Hány lego darab felhasználásával tehette ezt meg?

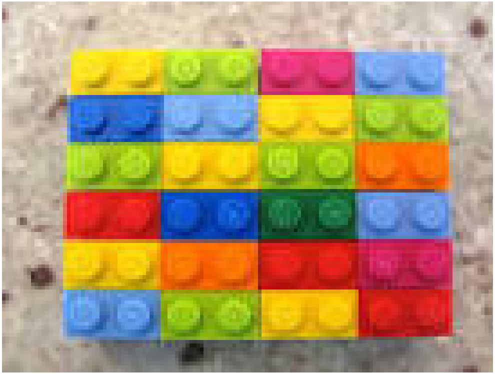

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt. Hány lego darab felhasználásával tehette ezt meg?

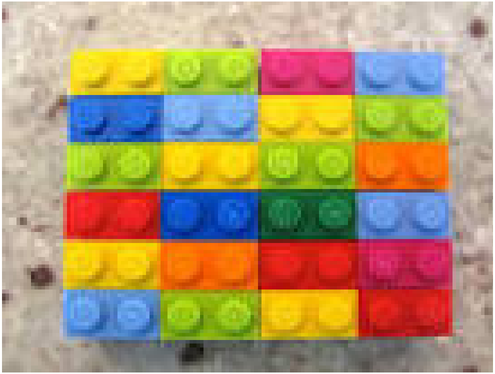

- 6 sor mindegyikében 4 pozíció.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt. Hány lego darab felhasználásával tehette ezt meg?

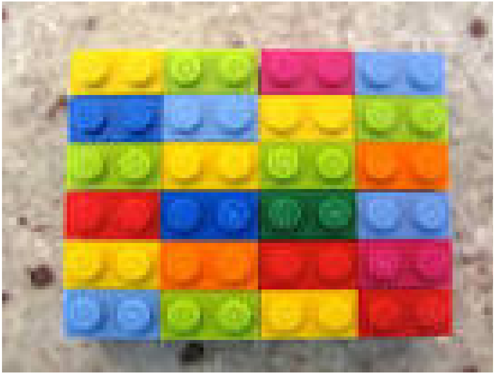

- 6 sor mindegyikében 4 pozíció. A (sor, pozíció) párokra a lehetőségek száma $6 \cdot 4 = 24$,

Szorzási alapelv (folytatás)

- Kisfiam meglátta az alábbi képet az interneten. Ő is ki szerette volna rakni ezt. Hány lego darab felhasználásával tehette ezt meg?

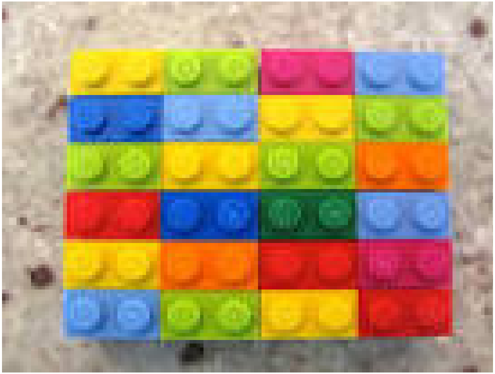

- 6 sor mindegyikében 4 pozíció. A (sor, pozíció) párokra a lehetőségek száma $6 \cdot 4 = 24$, ami a szükséges/látott lego darabok száma .

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga egyetemre jár.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga egyetemre jár. A kombinatorika előadás olyan teremben van, ahol a hallgatók székei négy sorban vannak, mindegyikben tíz székkel.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga egyetemre jár. A kombinatorika előadás olyan teremben van, ahol a hallgatók székei négy sorban vannak, mindegyikben tíz székkel.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga egyetemre jár. A kombinatorika előadás olyan teremben van, ahol a hallgatók székei négy sorban vannak, mindegyikben tíz székkel.

- Hány hallgató számára van ülőhely a teremben?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga egyetemre jár. A kombinatorika előadás olyan teremben van, ahol a hallgatók székei négy sorban vannak, mindegyikben tíz székkel.

- Hány hallgató számára van ülőhely a teremben? A válasz nyilvánvaló: $4 \cdot 10 = 40$.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga kollégiumi szobájának ablakából kinézve az alábbi képet látja:

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga kollégiumi szobájának ablákából kinézve az alábbi képet látja:

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga kollégiumi szobájának ablakából kinézve az alábbi képet látja:

- Hány ablakot lát?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga kollégiumi szobájának ablakából kinézve az alábbi képet látja:

- Hány ablakot lát? A ház öt szintes és mindegyiken nyolc ablak van (egy kicsi és hét nagy).

Szorzási alapelv (folytatás)

- Olga kollégiumi szobájának ablákából kinézve az alábbi képet látja:

- Hány ablakot lát? A ház öt szintes és mindegyiken nyolc ablak van (egy kicsi és hét nagy). Összesen $5 \cdot 8 = 40$ ablakot lát Olga, ha kinéz az ablakán.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Hány mező van a sakktáblán?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Hány mező van a sakktáblán?

- A mezők 8 sorba és 8 oszlopba vannak rendezve. A mezők pontosan azonosíthatók, ha megadjuk melyik sorban és melyik oszlopban van a leírandó mezőnk.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- A szokás, hogy az oszlopok balról jobbra haladva a, b, c, d, e, f, g, h „neveket”, a sorok alúlról haladva $1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$ „neveket” kapnak:

Szorzási alapelv (folytatás)

- A szokás, hogy az oszlopok balról jobbra haladva a, b, c, d, e, f, g, h „neveket", a sorok alúlról haladva $1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$ „neveket" kapnak:

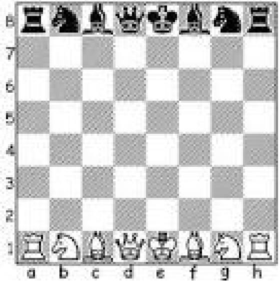

Szorzási alapelv (folytatás)

- A szokás, hogy az oszlopok balról jobbra haladva a, b, c, d, e, f, g, h „neveket”, a sorok alúlról haladva $1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$ „neveket” kapnak:

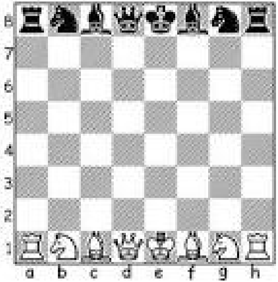

- Egy mező például az $a1$: az első mező a legalsó sorban. Vagy $e3$: az ötödik mező az alúlról számított harmadik sorban.

Szorzási alapelv (folytatás)

- A szokás, hogy az oszlopok balról jobbra haladva a, b, c, d, e, f, g, h „neveket”, a sorok alúlról haladva $1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8$ „neveket” kapnak:

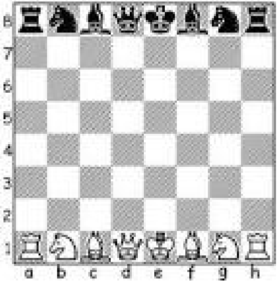

- Egy mező például az $a1$: az első mező a legalsó sorban. Vagy $e3$: az ötödik mező az alúlról számított harmadik sorban.

- A mezők ugyanannyian vannak mint a betű-szám párok, ahol a betű az angol ábécé első nyolc betűje köül kerül ki és a szám a pozitív egészek első nyolc elemének egyike.

Szorzási alapelv: Jelölés

Szorzási alapelv: Jelölés

- Az ilyen párok halmaza a kétféle lehetőséget adó halmazok Descartes-szorzata, vagy egyszerűen (halmazelméleti) szorzata.

Szorzási alapelv: Jelölés

- Az ilyen párok halmaza a kétféle lehetőséget adó halmazok Descartes-szorzata, vagy egyszerűen (halmazelméleti) szorzata.

- A fenti „koordináta-rendszer” párjai az $\{a, b, c, d, e, f, g, h\} \times \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$ halmazt alkotják. Ahogy a sík geometria koordináta párjainak halmazára a jelölés $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$, röviden $\mathbb{R}^2$.

Szorzási alapelv: Jelölés

- Az ilyen párok halmaza a kétféle lehetőséget adó halmazok Descartes-szorzata, vagy egyszerűen (halmazelméleti) szorzata.

- A fenti „koordináta-rendszer” párjai az $\{a, b, c, d, e, f, g, h\} \times \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$ halmazt alkotják. Ahogy a sík geometria koordináta párjainak halmazára a jelölés $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$, röviden $\mathbb{R}^2$.

Definíció

A és B halmazok Descartes szorzata $A \times B$ pontosan az (a, b) párokat tartalmazza, ahola $a \in A$ és $b \in B$ tetszőleges elemek.

Szorzási alapelv

Szorzási alapelv

- A két tényezős szorzat könnyen kiterjeszthető, három, négy sőt tetszőleges véges tényezős szorzat esetében.

Szorzási alapelv

- A két tényezős szorzat könnyen kiterjeszthető, három, négy sőt tetszőleges véges tényezős szorzat esetében. Például három tényezős Descartes-szorzat hármasokat, három hosszú koordinátasorokat tartalmaz, ahol a megfelelő koordináták a megfelelő halmazból jönnek.

Szorzási alapelv

- A két tényezős szorzat könnyen kiterjeszthető, három, négy sőt tetszőleges véges tényezős szorzat esetében. Például három tényezős Descartes-szorzat hármasokat, három hosszú koordinátasorokat tartalmaz, ahol a megfelelő koordináták a megfelelő halmazból jönnek.

Definíció

Az A_1, A_2, ..., A_k halmazok $A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k$ Descartes-szorzata $(a_1, a_2, \ldots, a_k)$ elem k-asokat tartalmaz, ahol az i-edik elem/koordináta/komponens az i-edik halmazból kerül ki, azaz $a_i \in A_i$ minden $i \in \{1, 2, \ldots, k\}$ indexre.

Szorzási alapelv (folytatás)

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

- Hány doboza volt?

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

- Hány doboza volt? Nyilván a dobozok/a megszámolandó objektumok azonosítására három koordináta kell (szélesség, mélység, magasság).

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

- Hány doboza volt? Nyilván a dobozok/a megszámolandó objektumok azonosítására három koordináta kell (szélesség, mélység, magasság). Mindegyik egymástól függetlenül három értéket vehet fel.

Szorzási alapelv (folytatás)

- Költözik a család. Simon dobozokba rakta a holmiját. Az új helyén a szobájába rakták dobozait. Amikor belépett a következőt látta:

- Hány doboza volt? Nyilván a dobozok/a megszámolandó objektumok azonosítására három koordináta kell (szélesség, mélység, magasság). Mindegyik egymástól függetlenül három értéket vehet fel. A válasz $3 \cdot 3 \cdot 3 = 27$.

Szorzási alapelv

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

> Halmazok szorzatának elemszáma
> a tényező-halmazok elemszámainak szorzata.

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

> Halmazok szorzatának elemszáma
> a tényező-halmazok elemszámainak szorzata.

- Formulával:

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

> Halmazok szorzatának elemszáma
> a tényező-halmazok elemszámainak szorzata.

- Formulával:

> Az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ halmazok esetén
> $|A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k| = |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|$.

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

> Halmazok szorzatának elemszáma
> a tényező-halmazok elemszámainak szorzata.

- Formulával:

> Az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ halmazok esetén
> $|A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k| = |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|.$

- Talán jó ha kiemeljük az egyszerű esetet, amikor két (A és B) tényezőnk van:

$$|A \times B| = |A| \cdot |B|.$$

Szorzási alapelv

- Ezekután az alapelvünknek már világosnak kell lennie:

> Halmazok szorzatának elemszáma
> a tényező-halmazok elemszámainak szorzata.

- Formulával:

> Az $A_1, A_2, \ldots, A_k$ halmazok esetén
> $|A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k| = |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|$.

- Talán jó ha kiemeljük az egyszerű esetet, amikor két (A és B) tényezőnk van:

$$|A \times B| = |A| \cdot |B|.$$

- Ha belegondolunk ez az alapelv az ami alapján a szorzás fogalmát bevezették és gyakoroltatták (még az óvodában).

Jelölések

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.
- Az összegzási alapelvben páronként diszjunkt halmazok uniója szerepelt.

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.

- Az összegzási alapelvben páronként diszjunkt halmazok uniója szerepelt. A halmazokat A-val jelöltük és ahol indexet használtunk a különböző halmazok megkülönböztetésére.

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.

- Az összegzási alapelvben páronként diszjunkt halmazok uniója szerepelt. A halmazokat A-val jelöltük és ahol indexet használtunk a különböző halmazok megkülönböztetésére. Az unió általános tagja A_i, ahol az i értékei az $1, 2, \dots, k$ sorozaton „futnak át”.

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.

- Az összegzási alapelvben páronként diszjunkt halmazok uniója szerepelt. A halmazokat A-val jelöltük és ahol indexet használtunk a különböző halmazok megkülönböztetésére. Az unió általános tagja A_i, ahol az i értékei az $1, 2, \ldots, k$ sorozaton „futnak át”. Szerepelt egy összeg is, amely általános tagja az $|A_i|$ elemszám, ahol az i értékei az $1, 2, \ldots, k$ sorozaton „futnak át”.

Jelölések

- Az utolsó két alapelvünket egy kicsit tömörebb formában is felírhatjuk. Ehhez egy „jelölés technikai megállapodásra” van szükségünk.

- Az összegzási alapelvben páronként diszjunkt halmazok uniója szerepelt. A halmazokat A-val jelöltük és ahol indexet használtunk a különböző halmazok megkülönböztetésére. Az unió általános tagja A_i, ahol az i értékei az $1, 2, \ldots, k$ sorozaton „futnak át”. Szerepelt egy összeg is, amely általános tagja az $|A_i|$ elemszám, ahol az i értékei az $1, 2, \ldots, k$ sorozaton „futnak át”.

- A középiskolai $A_1 \cup A_2 \cup \ldots \cup A_k / \ |A_1| + |A_2| + \ldots + |A_k|$ jelölésből ki kell találni a sémát, az általános tagot és az indexek futását.

Jelölések (folytatás)

Jelölések (folytatás)

- Erre a következő jelölést találták ki a matematikusok:

$$\bigcup_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i,\quad \bigcup_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i,\quad \bigcup_{i=1}^{k} A_i,\quad \sum_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|,\quad \sum_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|,\quad \sum_{i=1}^{k} |A_i|.$$

Jelölések (folytatás)

- Erre a következő jelölést találták ki a matematikusok:

$$\bigcup_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i,\ \bigcup_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i,\ \bigcup_{i=1}^{k} A_i,\ \sum_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|,\ \sum_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|,\ \sum_{i=1}^{k} |A_i|.$$

- A középiskolai típusú $A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k / \ |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|$ jelölésekre is van tömörebb forma:

Jelölések (folytatás)

- Erre a következő jelölést találták ki a matematikusok:

$$\bigcup_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i, \quad \bigcup_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i, \quad \bigcup_{i=1}^{k} A_i, \quad \sum_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|, \quad \sum_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|, \quad \sum_{i=1}^{k} |A_i|.$$

- A középiskolai típusú $A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k / \ |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|$ jelölésekre is van tömörebb forma:

$$\prod_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i, \quad \prod_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i, \quad \prod_{i=1}^{k} A_i, \quad \prod_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|, \quad \prod_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|, \quad \prod_{i=1}^{k} |A_i|.$$

Jelölések (folytatás)

- Erre a következő jelölést találták ki a matematikusok:

$$\bigcup_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i,\quad \bigcup_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i,\quad \bigcup_{i=1}^{k} A_i,\quad \sum_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|,\quad \sum_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|,\quad \sum_{i=1}^{k} |A_i|.$$

- A középiskolai típusú $A_1 \times A_2 \times \ldots \times A_k / \ |A_1| \cdot |A_2| \cdot \ldots \cdot |A_k|$ jelölésekre is van tömörebb forma:

$$\prod_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} A_i,\quad \prod_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} A_i,\quad \prod_{i=1}^{k} A_i,\quad \prod_{i\in\{1,2,\ldots,k\}} |A_i|,\quad \prod_{i\in\mathbb{N}:1\leq i\leq k} |A_i|,\quad \prod_{i=1}^{k} |A_i|.$$

- Σ az összeg/szumma görög nevének kezdőbetűje. Π a szorzat/produktum görög nevének kezdőbetűje.

Szünet

Egy alapkérdés

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- Érdemes egy kicsit elgondolkozunk a kérdésen.

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- Érdemes egy kicsit elgondolkozunk a kérdésen. Nézzük meg kérdésünk egy speciális esetét. Hány részhalmaza van egy négy elemű halmaznak?

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- Érdemes egy kicsit elgondolkozunk a kérdésen. Nézzük meg kérdésünk egy speciális esetét. Hány részhalmaza van egy négy elemű halmaznak?
- Ez az egyszerű kérdés nem állít komoly feladat elé.

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- Érdemes egy kicsit elgondolkozunk a kérdésen. Nézzük meg kérdésünk egy speciális esetét. Hány részhalmaza van egy négy elemű halmaznak?

- Ez az egyszerű kérdés nem állít komoly feladat elé. Vesszük a „kedvenc” négy elemű halmazunkat, mondjuk a $\{1, 2, 3, 4\}$ halmazt.

Egy alapkérdés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- Érdemes egy kicsit elgondolkozunk a kérdésen. Nézzük meg kérdésünk egy speciális esetét. Hány részhalmaza van egy négy elemű halmaznak?

- Ez az egyszerű kérdés nem állít komoly feladat elé. Vesszük a „kedvenc” négy elemű halmazunkat, mondjuk a $\{1, 2, 3, 4\}$ halmazt.

- Ennek részhalmazai:

$$\emptyset, \{1\}, \{2\}, \{3\}, \{4\}, \{1, 2\}, \{1, 3\}, \{1, 4\}, \{2, 3\}, \{2, 4\}, \{3, 4\},$$

$$\{1, 2, 3\}, \{1, 2, 4\}, \{1, 3, 4\}, \{2, 3, 4\}, \{1, 2, 3, 4\}.$$

Az alapkérdés (folytatás)

Az alapkérdés (folytatás)

- A részhalmazok felsorolásánál volt egy rendező elvünk:

Az alapkérdés (folytatás)

- A részhalmazok felsorolásánál volt egy rendező elvünk: Először az üres halmazt (az egyetlen 0 elemszámú részhalmazt) írtuk le, majd az egy elemű részhalmazokat, amelyeket a két eleműek, majd a három és végül a négy eleműek követtek.

Az alapkérdés (folytatás)

- A részhalmazok felsorolásánál volt egy rendező elvünk: Először az üres halmazt (az egyetlen 0 elemszámú részhalmazt) írtuk le, majd az egy elemű részhalmazokat, amelyeket a két eleműek, majd a három és végül a négy eleműek követtek. Az azonos elemszámú részhalmazok közül a 1-et tartalmazókkal kezdtünk, ezek sorrendejét a a második legkisebb (ha azok is megegyeztek akkor a harmadik legkisebb) elemek határozták meg: amelyik részhalmaznál kisebb volt értéke az került előbbre.

Az alapkérdés (folytatás)

- A részhalmazok felsorolásánál volt egy rendező elvünk: Először az üres halmazt (az egyetlen 0 elemszámú részhalmazt) írtuk le, majd az egy elemű részhalmazokat, amelyeket a két eleműek, majd a három és végül a négy eleműek követtek. Az azonos elemszámú részhalmazok közül a 1-et tartalmazókkal kezdtünk, ezek sorrendejét a a második legkisebb (ha azok is megegyeztek akkor a harmadik legkisebb) elemek határozták meg: amelyik részhalmaznál kisebb volt értéke az került előbbre.

- Ez a rendező elv nemcsak munkánk megszervezésében volt segítségünkre. Ez adott alapot arra, hogy meggyőződéssel állíthassuk listánk teljes és minden részhalmazt egyszer sorol fel. Tehát a kérdésre a válasz az $\{1, 2, 3, 4\}$ halmaznak tizenhat részhalmaza van.

Az alapkérdés (folytatás)

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt.

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt. Ebben az esetben a részhalmazok listája

$$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\},$$

$$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$$

lett volna.

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt. Ebben az esetben a részhalmazok listája

$$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\},$$

$$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$$

lett volna. Ismét tizenhat részhalmazhoz jutottunk.

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt. Ebben az esetben a részhalmazok listája

$$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\},$$

$$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$$

lett volna. Ismét tizenhat részhalmazhoz jutottunk.

- Vehettük volna a

$$\{\text{tavasz}, \text{nyár}, \text{ősz}, \text{tél}\},$$

vagy

$$\{\spadesuit, \clubsuit, \heartsuit, \diamondsuit\}$$

halmazt, illetve sok más négy elemű halmazt.

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt. Ebben az esetben a részhalmazok listája

$$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\},$$

$$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$$

lett volna. Ismét tizenhat részhalmazhoz jutottunk.

- Vehettük volna a

$$\{\text{tavasz}, \text{nyár}, \text{ősz}, \text{tél}\},$$

vagy

$$\{\spadesuit, \clubsuit, \heartsuit, \diamondsuit\}$$

halmazt, illetve sok más négy elemű halmazt.

- Mindig ugyanazt az eredményt kaptuk volna?

Az alapkérdés (folytatás)

- Vehettük volna az $\{a, b, c, d\}$ halmazt. Ebben az esetben a részhalmazok listája

$$\emptyset, \{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}, \{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\},$$

$$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}, \{a, b, c, d\}$$

lett volna. Ismét tizenhat részhalmazhoz jutottunk.

- Vehettük volna a

$$\{\text{tavasz}, \text{nyár}, \text{ősz}, \text{tél}\},$$

vagy

$$\{\spadesuit, \clubsuit, \heartsuit, \diamondsuit\}$$

halmazt, illetve sok más négy elemű halmazt.

- Mindig ugyanazt az eredményt kaptuk volna? Jól van kitűzve alapkérdésünk?

A Tétel

A Tétel

- Természetesen igen.

A Tétel

- Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van.

A Tétel

- Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van. Hogyan tudunk azonban egy kétkedőt meggyőzni?

A Tétel

- Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van. Hogyan tudunk azonban egy kétkedőt meggyőzni? Hogy tudjuk a következő tételt igazolni?

A Tétel

- Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van. Hogyan tudunk azonban egy kétkedőt meggyőzni? Hogy tudjuk a következő tételt igazolni?

Tétel

Legyen A és B két azonos elemszámú, azaz párba állítható halmaz. Ekkor részhalmazai által alkotott $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ halmazok is azonos elemszámúak, azaz párbaállíthatók.

A Tétel

- Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van. Hogyan tudunk azonban egy kétkedőt meggyőzni? Hogy tudjuk a következő tételt igazolni?

Tétel

Legyen A és B két azonos elemszámú, azaz párba állítható halmaz. Ekkor részhalmazai által alkotott $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ halmazok is azonos elemszámúak, azaz párbaállíthatók.

Formálisan

A Tétel

• Természetesen igen. Ösztönünk azt sugalja, hogy azonos elemszámú halmazoknak ugyanannyi részhalmazuk van. Hogyan tudunk azonban egy kétkedőt meggyőzni? Hogy tudjuk a következő tételt igazolni?

Tétel

Legyen A és B két azonos elemszámú, azaz párba állítható halmaz. Ekkor részhalmazai által alkotott $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ halmazok is azonos elemszámúak, azaz párbaállíthatók.

Formálisan

$$A \sim B \qquad \Rightarrow \qquad \mathcal{P}(A) \sim \mathcal{P}(B).$$

A Bizonyítás

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t:

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.
- Formálisan legyen $\phi(R) = \{\psi(r) : r \in R\}$.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.
- Formálisan legyen $\phi(R) = \{\psi(r) : r \in R\}$.
- Belátjuk, hogy az így leírt ϕ leképézés párbaállító leképezés.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.
- Formálisan legyen $\phi(R) = \{\psi(r) : r \in R\}$.
- Belátjuk, hogy az így leírt ϕ leképézés párbaállító leképezés.
- Valóban ha $S \in \mathcal{P}(B)$ adott, akkor az a fejtőrő, hogy „melyik A-beli részhalmaz párja S?” egyértelműen megoldható.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja" a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.
- Formálisan legyen $\phi(R) = \{\psi(r) : r \in R\}$.
- Belátjuk, hogy az így leírt ϕ leképézés párbaállító leképezés.
- Valóban ha $S \in \mathcal{P}(B)$ adott, akkor az a fejtőrő, hogy „melyik A-beli részhalmaz párja S?" egyértelműen megoldható.
- Össze kell gyűjteni az S-beli elemek ϕ inverzénél vett képeit.

A Bizonyítás

- Legyen ψ egy párbaállító leképezés A és B között, amely „bizonyítja” a két halmaz azonos elemszámúságát.
- Megadunk $\mathcal{P}(A)$ és $\mathcal{P}(B)$ között egy párbaállító leképezést, ϕ-t: $R \subset A$ minden elemének van egy párja. Ezek a párok B egy részhalmazát adják. Ezen párok halmazát rendeljük hozzá R-hez.
- Formálisan legyen $\phi(R) = \{\psi(r) : r \in R\}$.
- Belátjuk, hogy az így leírt ϕ leképézés párbaállító leképezés.
- Valóban ha $S \in \mathcal{P}(B)$ adott, akkor az a fejtőrő, hogy „melyik A-beli részhalmaz párja S?” egyértelműen megoldható.
- Össze kell gyűjteni az S-beli elemek ϕ inverzénél vett képeit. Igazából ez a szabály megadja a ψ inverzét.

Részhalmazok kódolása

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \ldots, h_n\}$.

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \dots, h_n\}$.

- $R \subset H$ részhalmazát kódolhatjuk a következő módon: Minden i-re ($i = 1, 2, \dots, n$) megadjuk, hogy a h_i elem benne van-e vagy nem. Egy h_i-hez tartozó információ az információelmélet „alapegysége”, egy bit információ.

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \ldots, h_n\}$.

- $R \subset H$ részhalmazát kódolhatjuk a következő módon: Minden i-re ($i = 1, 2, \ldots, n$) megadjuk, hogy a h_i elem benne van-e vagy nem. Egy h_i-hez tartozó információ az információelmélet „alapegysége”, egy bit információ.

- Egy bit információ lehetséges értékeit általában 0/1 értékekkel kódolják.

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \ldots, h_n\}$.

- $R \subset H$ részhalmazát kódolhatjuk a következő módon: Minden i-re ($i = 1, 2, \ldots, n$) megadjuk, hogy a h_i elem benne van-e vagy nem. Egy h_i-hez tartozó információ az információelmélet „alapegysége”, egy bit információ.

- Egy bit információ lehetséges értékeit általában 0/1 értékekkel kódolják. Esetünkben a h_i-hez tartalmazó k_i információ legyen 1, ha $h_i \in R$ és legyen 0, ha $h_i \notin R$.

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \ldots, h_n\}$.

- $R \subset H$ részhalmazát kódolhatjuk a következő módon: Minden i-re ($i = 1, 2, \ldots, n$) megadjuk, hogy a h_i elem benne van-e vagy nem. Egy h_i-hez tartozó információ az információelmélet „alapegysége”, egy bit információ.

- Egy bit információ lehetséges értékeit általában $0/1$ értékekkel kódolják. Esetünkben a h_i-hez tartalmazó k_i információ legyen 1, ha $h_i \in R$ és legyen 0, ha $h_i \notin R$.

- Formulával

$$k_i = \begin{cases} 0, & h_i \notin R \\ 1, & h_i \in R. \end{cases}$$

Részhalmazok kódolása

- Egy H véges/n elemű halmaz, azaz $H = \{h_1, h_2, \dots, h_n\}$.
- $R \subset H$ részhalmazát kódolhatjuk a következő módon: Minden i-re ($i = 1, 2, \dots, n$) megadjuk, hogy a h_i elem benne van-e vagy nem. Egy h_i-hez tartozó információ az információelmélet „alapegysége", egy bit információ.
- Egy bit információ lehetséges értékeit általában 0/1 értékekkel kódolják. Esetünkben a h_i-hez tartalmazó k_i információ legyen 1, ha $h_i \in R$ és legyen 0, ha $h_i \notin R$.
- Formulával

$$k_i = \begin{cases} 0, & h_i \notin R \\ 1, & h_i \in R. \end{cases}$$

- Egy $H \to \{0, 1\}$ függvénnyel írtuk le a részhalmazt.

Karakterisztikus függvény

Karakterisztikus függvény

Példa

h_1	h_2	h_3	h_4	h_5	h_6
0	0	1	0	1	1

függvény a $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazát írja le.

Karakterisztikus függvény

Példa

h_1	h_2	h_3	h_4	h_5	h_6
0	0	1	0	1	1

függvény a $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazát írja le.

- A fenti függvény az R részhalmaz (H feletti) karakterisztikus függvénye.

Karakterisztikus függvény

Példa

h_1	h_2	h_3	h_4	h_5	h_6
0	0	1	0	1	1

függvény a $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazát írja le.

- A fenti függvény az R részhalmaz (H feletti) karakterisztikus függvénye. Jelölése $\chi_R(x) : H \to \{0, 1\}$.

Karakterisztikus vektor

Karakterisztikus vektor

- Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával,

Karakterisztikus vektor

- Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.

Karakterisztikus vektor

• Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
• Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Karakterisztikus vektor

- Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
- Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Példa (folytatás)

Az előző példánkban szereplő $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazának karakterisztikus vektora

$$(0, 0, 1, 0, 1, 1).$$

Karakterisztikus vektor

• Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
• Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Példa (folytatás)

Az előző példánkban szereplő $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazának karakterisztikus vektora

$$(0, 0, 1, 0, 1, 1).$$

• Az tudja a részhalmazt kiolvasni/dekódolni, aki tudja, hogy a második komponens/a második bit a $h_2 \notin H$-re vonatkozó információ (és így tovább).

Karakterisztikus vektor

• Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
• Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Példa (folytatás)

Az előző példánkban szereplő $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazának karakterisztikus vektora

$$(0, 0, 1, 0, 1, 1).$$

• Az tudja a részhalmazt kiolvasni/dekódolni, aki tudja, hogy a második komponens/a második bit a $h_2 \notin H$-re vonatkozó információ (és így tovább).
• H egy n elemű halmaz volt, így részhalmazainak karakterisztikus vektorai n hosszú bitsorozatok,

Karakterisztikus vektor

- Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
- Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Példa (folytatás)

Az előző példánkban szereplő $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazának karakterisztikus vektora

$$(0, 0, 1, 0, 1, 1).$$

- Az tudja a részhalmazt kiolvasni/dekódolni, aki tudja, hogy a második komponens/a második bit a $h_2 \notin H$-re vonatkozó információ (és így tovább).
- H egy n elemű halmaz volt, így részhalmazainak karakterisztikus vektorai n hosszú bitsorozatok, azaz $\{0, 1\} \times \{0, 1\} \times \ldots \times \{0, 1\}$ egy eleme, ahol n darab $\{0, 1\}$ tényező van.

Karakterisztikus vektor

• Ha a H halmaz elemeinek $h_1, h_2, \ldots, h_n$ sorrendje mindenki számára ismert, akkor a függvény leírható táblázatának második sorával, egy n hosszú szám-/bitsorozattal, vektorral.
• Egy az R részhalmaz $\overrightarrow{\chi}_R$ karakterisztikus vektora.

Példa (folytatás)

Az előző példánkban szereplő $\{h_1, h_2, h_3, h_4, h_5, h_6\}$ halmaz $\{h_3, h_5, h_6\}$ részhalmazának karakterisztikus vektora

$$(0, 0, 1, 0, 1, 1).$$

• Az tudja a részhalmazt kiolvasni/dekódolni, aki tudja, hogy a második komponens/a második bit a $h_2 \notin H$-re vonatkozó információ (és így tovább).
• H egy n elemű halmaz volt, így részhalmazainak karakterisztikus vektorai n hosszú bitsorozatok, azaz $\{0, 1\} \times \{0, 1\} \times \ldots \times \{0, 1\}$ egy eleme, ahol n darab $\{0, 1\}$ tényező van. Ezen Descartes-szozat rövid jelölése $\{0, 1\}^n$.

Az összegzés: Tétel

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.

- A fenti példából az is kiolvasható, hogy a hozzárendeléshez tartozó „rejvény" (adott $v \in \{0,1\}^n$ vektorhoz keressünk R részhalmazt, amelynek ez a karakterisztikus vektora) egyértelműen megoldható. Azaz $\mathcal{P}(H)$ és az $\{0,1\}^n$ halmaz között $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ egy párbaállító leképezés/bijekció.

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.

- A fenti példából az is kiolvasható, hogy a hozzárendeléshez tartozó „rejvény" (adott $v \in \{0,1\}^n$ vektorhoz keressünk R részhalmazt, amelynek ez a karakterisztikus vektora) egyértelműen megoldható. Azaz $\mathcal{P}(H)$ és az $\{0,1\}^n$ halmaz között $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ egy párbaállító leképezés/bijekció.

- Első alapelvünk alapján $\mathcal{P}(H)$ és $\{0,1\}^n$ elemszáma ugyanaz (párbaállítottak mint a sétáló óvodások).

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.
- A fenti példából az is kiolvasható, hogy a hozzárendeléshez tartozó „rejvény” (adott $v \in \{0,1\}^n$ vektorhoz keressünk R részhalmazt, amelynek ez a karakterisztikus vektora) egyértelműen megoldható. Azaz $\mathcal{P}(H)$ és az $\{0,1\}^n$ halmaz között $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ egy párbaállító leképezés/bijekció.
- Első alapelvünk alapján $\mathcal{P}(H)$ és $\{0,1\}^n$ elemszáma ugyanaz (párbaállítottak mint a sétáló óvodások).
- A szorzási alapelv alapján $\{0,1\}^n$ elemszáma

$$|\{0,1\}| \cdot |\{0,1\}| \cdot \ldots \cdot |\{0,1\}| = 2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n.$$

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.

- A fenti példából az is kiolvasható, hogy a hozzárendeléshez tartozó „rejvény” (adott $v \in \{0,1\}^n$ vektorhoz keressünk R részhalmazt, amelynek ez a karakterisztikus vektora) egyértelműen megoldható. Azaz $\mathcal{P}(H)$ és az $\{0,1\}^n$ halmaz között $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ egy párbaállító leképezés/bijekció.

- Első alapelvünk alapján $\mathcal{P}(H)$ és $\{0,1\}^n$ elemszáma ugyanaz (párbaállítottak mint a sétáló óvodások).

- A szorzási alapelv alapján $\{0,1\}^n$ elemszáma

$$|\{0,1\}| \cdot |\{0,1\}| \cdot \ldots \cdot |\{0,1\}| = 2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n.$$

A következő tételt kaptuk.

Az összegzés: Tétel

- Amit leírtunk egy $\mathcal{P}(H) \to \{0,1\}^n$, $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ leképezés.

- A fenti példából az is kiolvasható, hogy a hozzárendeléshez tartozó „rejvény” (adott $v \in \{0,1\}^n$ vektorhoz keressünk R részhalmazt, amelynek ez a karakterisztikus vektora) egyértelműen megoldható. Azaz $\mathcal{P}(H)$ és az $\{0,1\}^n$ halmaz között $R \mapsto \overrightarrow{\chi}_R$ egy párbaállító leképezés/bijekció.

- Első alapelvünk alapján $\mathcal{P}(H)$ és $\{0,1\}^n$ elemszáma ugyanaz (párbaállítottak mint a sétáló óvodások).

- A szorzási alapelv alapján $\{0,1\}^n$ elemszáma

$$|\{0,1\}| \cdot |\{0,1\}| \cdot \ldots \cdot |\{0,1\}| = 2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n.$$

A következő tételt kaptuk.

Tétel

Egy n elemű halmaznak 2^n részhalmaza van.

Megjegyzések

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet.

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Megjegyzések

• A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Egy lehetséges középiskolai érvelés a következő lehetett.

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Egy lehetséges középiskolai érvelés a következő lehetett. „Minden tárgy esetén el kell dönteni, hogy kiválasszuk vagy nem. Az n döntés mindegyikére két lehetőségünk van és a válaszaink függetlenek. A válasz $2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n$. "

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Egy lehetséges középiskolai érvelés a következő lehetett. „Minden tárgy esetén el kell dönteni, hogy kiválasszuk vagy nem. Az n döntés mindegyikére két lehetőségünk van és a válaszaink függetlenek. A válasz $2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n$. "

- A középiskolás érvelés minden szava fontos.

Megjegyzések

• A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Egy lehetséges középiskolai érvelés a következő lehetett. „Minden tárgy esetén el kell dönteni, hogy kiválasszuk vagy nem. Az n döntés mindegyikére két lehetőségünk van és a válaszaink függetlenek. A válasz $2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n$. "

• A középiskolás érvelés minden szava fontos. Az egyetemi érvelés expliciten hívatkozik azokra az elvekre, amik a bizonyítász „mozgatják".

Megjegyzések

- A bizonyítás hosszúnak, technikainak, átláthatatlannak tűnhet. Pedig középiskolás anyagról van szó.

Ott pesze a kérdés így hangozhatott: „Adott n tárgy. Néhányat (esetleg mindent, esetleg egyet se) ki kell választanunk. Hány lehetőségünk van?"

Egy lehetséges középiskolai érvelés a következő lehetett. „Minden tárgy esetén el kell dönteni, hogy kiválasszuk vagy nem. Az n döntés mindegyikére két lehetőségünk van és a válaszaink függetlenek. A válasz $2 \cdot 2 \cdot \ldots \cdot 2 = 2^n$. "

- A középiskolás érvelés minden szava fontos. Az egyetemi érvelés expliciten hívatkozik azokra az elvekre, amik a bizonyítász „mozgatják".

- A következő feladat talán tisztázzá a formalizmus előnyét.

Páros elemszámú részhalmazok száma

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

- Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt.

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

• Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt. Andi és Béla kirándulni megy. n fajta gyümölcsből szeretnénk összeállítani egy csomagot. Mivel ketten vannak páros sok gyümölcsöt visznek el. Hány lehetőségük van?

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

- Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt. Andi és Béla kirándulni megy. n fajta gyümölcsből szeretnénk összeállítani egy csomagot. Mivel ketten vannak páros sok gyümölcsöt visznek el. Hány lehetőségük van?
- Most is n döntést kell meghozniuk.

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

- Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt. Andi és Béla kirándulni megy. n fajta gyümölcsből szeretnénk összeállítani egy csomagot. Mivel ketten vannak páros sok gyümölcsöt visznek el. Hány lehetőségük van?

- Most is n döntést kell meghozniuk. Mindegyik két kimenetelű: az adott gyümölcsöt elviszik vagy nem.

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

- Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt. Andi és Béla kirándulni megy. n fajta gyümölcsből szeretnénk összeállítani egy csomagot. Mivel ketten vannak páros sok gyümölcsöt visznek el. Hány lehetőségük van?

- Most is n döntést kell meghozniuk. Mindegyik két kimenetelű: az adott gyümölcsöt elviszik vagy nem. Mégse 2^n a válasz.

Páros elemszámú részhalmazok száma

Feladat

Adott egy n elemű halmaz. Hány páros elemszámú részhalmaza van?

- Kezdetben érdemes egy középiskolás nyelven is megkérdezni ezt. Andi és Béla kirándulni megy. n fajta gyümölcsből szeretnénk összeállítani egy csomagot. Mivel ketten vannak páros sok gyümölcsöt visznek el. Hány lehetőségük van?
- Most is n döntést kell meghozniuk. Mindegyik két kimenetelű: az adott gyümölcsöt elviszik vagy nem. Mégse 2^n a válasz.
- Miért?

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.
- Az első $n-1$ döntést függetlenül hozhatjuk meg.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.
- Az első $n-1$ döntést függetlenül hozhatjuk meg. Ezek a csomagolás feltételét nem ronthatják el.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.
- Az első $n-1$ döntést függetlenül hozhatjuk meg. Ezek a csomagolás feltételét nem ronthatják el.
- Az utolsó döntés azonban „kényszerített”.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.

- Az első $n-1$ döntést függetlenül hozhatjuk meg. Ezek a csomagolás feltételét nem ronthatják el.

- Az utolsó döntés azonban „kényszerített”. Pontosan az egyik kimenetel lesz jó arra, hogy a páros nagyságú gyümölcs-csomagot kialakítsa.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Megoldás

- A döntéseink nem függetlenek.
- Az első $n-1$ döntést függetlenül hozhatjuk meg. Ezek a csomagolás feltételét nem ronthatják el.
- Az utolsó döntés azonban „kényszerített”. Pontosan az egyik kimenetel lesz jó arra, hogy a páros nagyságú gyümölcs-csomagot kialakítsa.
- A fenti érvelés alapján a válasz 2^{n-1}.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés

- A fentiekkel analóg egyetemi érvelésben egy $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H) \to \{0,1\}^{n-1}$ leképezést definiálunk, ahol $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ a H halmaz páros elemszámú részhalmazait összegyűjtő halmaz.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés

- A fentiekkel analóg egyetemi érvelésben egy $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H) \to \{0,1\}^{n-1}$ leképezést definiálunk, ahol $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ a H halmaz páros elemszámú részhalmazait összegyűjtő halmaz.
- Egy $R \in \mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ halmazhoz, azaz H egy páros elemszámú R részhalmazához hozzárendeljük $H \setminus \{h_n\}$-nak $R \setminus \{h_n\}$ részhalmazának karakterisztikus vektorát.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés

- A fentiekkel analóg egyetemi érvelésben egy $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H) \to \{0,1\}^{n-1}$ leképezést definiálunk, ahol $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ a H halmaz páros elemszámú részhalmazait összegyűjtő halmaz.
- Egy $R \in \mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ halmazhoz, azaz H egy páros elemszámú R részhalmazához hozzárendeljük $H \setminus \{h_n\}$-nak $R \setminus \{h_n\}$ részhalmazának karakterisztikus vektorát.
- Ez a hozzárendelés bijekció, azaz a megfelelő rejtvény egyértelműen megoldható:

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés

- A fentiekkel analóg egyetemi érvelésben egy $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H) \to \{0,1\}^{n-1}$ leképezést definiálunk, ahol $\mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ a H halmaz páros elemszámú részhalmazait összegyűjtő halmaz.
- Egy $R \in \mathcal{P}_{\text{páros}}(H)$ halmazhoz, azaz H egy páros elemszámú R részhalmazához hozzárendeljük $H \setminus \{h_n\}$-nak $R \setminus \{h_n\}$ részhalmazának karakterisztikus vektorát.
- Ez a hozzárendelés bijekció, azaz a megfelelő rejtvény egyértelműen megoldható: Adott $n-1$ hosszú bitsorozatból kell kiolvasni egy páros elemszámú részhalmazt.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.
- A rejtvény egyértelműen megoldható.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.
- A rejtvény egyértelműen megoldható. A kérdéshez rendelt egyértelmű megoldás a fenti kódoló függvény inverze.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.

- A rejtvény egyértelműen megoldható. A kérdéshez rendelt egyértelmű megoldás a fenti kódoló függvény inverze. Ezen inverz léte igazolja a definiált függvény bijektív mivoltát.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.

- A rejtvény egyértelműen megoldható. A kérdéshez rendelt egyértelmű megoldás a fenti kódoló függvény inverze. Ezen inverz léte igazolja a definiált függvény bijektív mivoltát.

- Az értelmezési tartomány és értékkészlet azonos elemszámú.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

- Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.

- A rejtvény egyértelműen megoldható. A kérdéshez rendelt egyértelmű megoldás a fenti kódoló függvény inverze. Ezen inverz léte igazolja a definiált függvény bijektív mivoltát.

- Az értelmezési tartomány és értékkészlet azonos elemszámú. Az értékkészlet a szorzási alapelv alapján 2^{n-1} elemű.

Páros elemszámú részhalmazok száma: Kibontott érvelés (folytatás)

• Az $n-1$ bit pontosan leírja $h_1, h_2, \ldots, h_{n-1}$ elemek viszonyát a kitalálandó részhalmazhoz, míg h_n-ről nem mond semmit. De ez a hiányzó információ egyértelműen meghatározható abból, hogy páros elemszámú halmazt keresünk.

• A rejtvény egyértelműen megoldható. A kérdéshez rendelt egyértelmű megoldás a fenti kódoló függvény inverze. Ezen inverz léte igazolja a definiált függvény bijektív mivoltát.

• Az értelmezési tartomány és értékkészlet azonos elemszámú. Az értékkészlet a szorzási alapelv alapján 2^{n-1} elemű. Így a feltett kérdésre a válasz 2^{n-1}.

Kombinatorikus érvelések

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.
- Vannak alternatívák.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.
- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.
- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók. Majd algebrai átalakításokkal manimulálhatók.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.

- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók. Majd algebrai átalakításokkal manimulálhatók. Máskor teljes indukcióval támadható egy bizonyítandó kombinatorikus állítás.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.
- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók. Majd algebrai átalakításokkal manimulálhatók. Máskor teljes indukcióval támadható egy bizonyítandó kombinatorikus állítás.
- Gyakran kombinatorikus azonosságok bal és jobb oldala egy-egy halmaz elemszáma, így a bizonyítandó két halmaz elemszámának azonosságát állítja.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.

- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók. Majd algebrai átalakításokkal manimulálhatók. Máskor teljes indukcióval támadható egy bizonyítandó kombinatorikus állítás.

- Gyakran kombinatorikus azonosságok bal és jobb oldala egy-egy halmaz elemszáma, így a bizonyítandó két halmaz elemszámának azonosságát állítja. A kombinatorikus gondolkozáshoz az áll legközelebb, hogy ezt kombinatorikus alapelvek alapján igazoljuk.

Kombinatorikus érvelések

- A fenti érvelések kombinatorikus alapelveken alapultak.

- Vannak alternatívák. Vannak képletek, amelyek alapképletekként megtanulhatók. Majd algebrai átalakításokkal manimulálhatók. Máskor teljes indukcióval támadható egy bizonyítandó kombinatorikus állítás.

- Gyakran kombinatorikus azonosságok bal és jobb oldala egy-egy halmaz elemszáma, így a bizonyítandó két halmaz elemszámának azonosságát állítja. A kombinatorikus gondolkozáshoz az áll legközelebb, hogy ezt kombinatorikus alapelvek alapján igazoljuk.

- A kombinatorikus alapelvek felismerése tudásunkat biztosabbá teszi.

Kombinatorikus érvelések: Mikor adunk össze, mikor szorzunk?

Kombinatorikus érvelések: Mikor adunk össze, mikor szorzunk?

- Ha látjuk, hogy az összeszámolandó objektumokat csoportosítjuk, a csoportokat külön-külön megszámoljuk, akkor a „részeredmények” mögött összeszámolandó objektumok vannak.

Kombinatorikus érvelések: Mikor adunk össze, mikor szorzunk?

- Ha látjuk, hogy az összeszámolandó objektumokat csoportosítjuk, a csoportokat külön-külön megszámoljuk, akkor a „részeredmények” mögött összeszámolandó objektumok vannak. A teljes szám a részeredmények összege lesz (amennyiben csoportjaink diszjunktak).

Kombinatorikus érvelések: Mikor adunk össze, mikor szorzunk?

- Ha látjuk, hogy az összeszámolandó objektumokat csoportosítjuk, a csoportokat külön-külön megszámoljuk, akkor a „részeredmények” mögött összeszámolandó objektumok vannak. A teljes szám a részeredmények összege lesz (amennyiben csoportjaink diszjunktak).

- Ha az összeszámolandó objetumokat komponensekre bontjuk és a komponensekre adódó lehetőségeket számoljuk ki, akkor a részeredmények mögött nem objektumok állnak, hanem ezeknek csak „töredékei”. Ezekből a „töredékekből” áll össze egy objektum.

Kombinatorikus érvelések: Mikor adunk össze, mikor szorzunk?

- Ha látjuk, hogy az összeszámolandó objektumokat csoportosítjuk, a csoportokat külön-külön megszámoljuk, akkor a „részeredmények" mögött összeszámolandó objektumok vannak. A teljes szám a részeredmények összege lesz (amennyiben csoportjaink diszjunktak).

- Ha az összeszámolandó objetumokat komponensekre bontjuk és a komponensekre adódó lehetőségeket számoljuk ki, akkor a részeredmények mögött nem objektumok állnak, hanem ezeknek csak „töredékei". Ezekből a „töredékekből" áll össze egy objektum. Ha a különböző töredékek szabadon összerakhatók, azaz a töredékek választásai függetlenek (azaz az objektumok halmaza egy Descartes-szorzat), akkor a részeredmények szorzata adja meg a választ.

Kombinatorikus érvelések: A haszon

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi.

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi. Azt is megjegyezzük, hogy a H halmaz jó csoportokra bontása, illetve Descartes-szorzatként való tekintése gyakran nem nyilvánvaló.

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi. Azt is megjegyezzük, hogy a H halmaz jó csoportokra bontása, illetve Descartes-szorzatként való tekintése gyakran nem nyilvánvaló.
- A kombinatorikus alapelvekre támaszkodó bizonyítások a lényeget mutatják meg.

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi. Azt is megjegyezzük, hogy a H halmaz jó csoportokra bontása, illetve Descartes-szorzatként való tekintése gyakran nem nyilvánvaló.

- A kombinatorikus alapelvekre támaszkodó bizonyítások a lényeget mutatják meg. Látjuk mi miatt igaz az állítás.

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi. Azt is megjegyezzük, hogy a H halmaz jó csoportokra bontása, illetve Descartes-szorzatként való tekintése gyakran nem nyilvánvaló.
- A kombinatorikus alapelvekre támaszkodó bizonyítások a lényeget mutatják meg. Látjuk mi miatt igaz az állítás.
- Gyakran a megoldás módszerét átlátva nem merül fel a kérdés: „Hogyan találta ezt ki valaki?”

Kombinatorikus érvelések: A haszon

- Ezen gondolatok tisztánlátása a bonyolultabb feladatokat is kezelhetővé teszi. Azt is megjegyezzük, hogy a H halmaz jó csoportokra bontása, illetve Descartes-szorzatként való tekintése gyakran nem nyilvánvaló.

- A kombinatorikus alapelvekre támaszkodó bizonyítások a lényeget mutatják meg. Látjuk mi miatt igaz az állítás.

- Gyakran a megoldás módszerét átlátva nem merül fel a kérdés: „Hogyan találta ezt ki valaki?” Gyakran mi magunk is kitalálhatunk hasonló érveléssel belátható új azonosságokat.

Egy új érvelés

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- A kérdést már megválaszoltuk, tudjuk a választ.

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- A kérdést már megválaszoltuk, tudjuk a választ. Ennek ellenére kezdjük el más vonalon gondolkozni.

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- A kérdést már megválaszoltuk, tudjuk a választ. Ennek ellenére kezdjük el más vonalon gondolkozni.

Definíció

Legyen r_n egy n-elemű halmaz részhalmazainak száma.

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- A kérdést már megválaszoltuk, tudjuk a választ. Ennek ellenére kezdjük el más vonalon gondolkozni.

Definíció

Legyen r_n egy n-elemű halmaz részhalmazainak száma.

- Listázással könnyen látható, hogy

$$r_0 = 1, \quad r_1 = 2, \quad r_2 = 4, \quad r_3 = 8, \quad r_4 = 16.$$

Egy új érvelés

Hány részhalmaza van egy n elemű halmaznak?

- A kérdést már megválaszoltuk, tudjuk a választ. Ennek ellenére kezdjük el más vonalon gondolkozni.

Definíció

Legyen r_n egy n-elemű halmaz részhalmazainak száma.

- Listázással könnyen látható, hogy

$$r_0 = 1, \quad r_1 = 2, \quad r_2 = 4, \quad r_3 = 8, \quad r_4 = 16.$$

- A „séma” jól látható. Ahogy eggyel megnöveljük az alaphalmaz méretét a részhalmazok száma megduplázódik.

Egy új érvelés

Egy új érvelés

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén

$$r_{n+1} = 2r_n.$$

Egy új érvelés

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén

$$r_{n+1} = 2r_n.$$

- A bizonyítás egyszerű:

$$\mathcal{P}([n+1]) = \{R \subset [n+1] : n+1 \notin R\} \dot\cup \{R \subset [n+1] : n+1 \in R\}.$$

Egy új érvelés

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén
$$r_{n+1} = 2r_n.$$

- A bizonyítás egyszerű:

$$\mathcal{P}([n+1]) = \{R \subset [n+1] : n+1 \notin R\} \dot{\cup} \{R \subset [n+1] : n+1 \in R\}.$$

Az unió mindkét tagja párbaállítható $\mathcal{P}([n])$ elemeivel.

Egy új érvelés

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén

$$r_{n+1} = 2r_n.$$

- A bizonyítás egyszerű:

$$\mathcal{P}([n+1]) = \{R \subset [n+1] : n+1 \notin R\} \dot{\cup} \{R \subset [n+1] : n+1 \in R\}.$$

Az unió mindkét tagja párbaállítható $\mathcal{P}([n])$ elemeivel.

- A fenti tétel eredménye és az $r_0 = 1$ információ egyértelműen leírja a sorozatot.

Egy új érvelés

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén
$$r_{n+1} = 2r_n.$$

- A bizonyítás egyszerű:

$$\mathcal{P}([n+1]) = \{R \subset [n+1] : n+1 \notin R\} \dot\cup \{R \subset [n+1] : n+1 \in R\}.$$

Az unió mindkét tagja párbaállítható $\mathcal{P}([n])$ elemeivel.

- A fenti tétel eredménye és az $r_0 = 1$ információ egyértelműen leírja a sorozatot.

Tétel

Minden $n \in \mathbb{N}$ esetén
$$r_n = 2^n.$$

Szünet

Miért működik a matematika?

Miért működik a matematika?

• A matematika ellentmondásmentességét nem említjük, de jó tudni, hogy az alábbi nyilvánvaló alapelv ennek egy következménye.

HA egy kérdést két módon is, logikailag helyesen válaszolunk meg, AKKOR a két válasz megegyezik.

Egy példakérdés

Egy példakérdés

Példakérdés

Adott egy számtáblázat. Mennyi a benne szereplő számok összege? (Az összeadás kommutativitása, asszociativitása miatt a kérdésnek van értelme.)

Egy példakérdés

Példakérdés

Adott egy számtáblázat. Mennyi a benne szereplő számok összege? (Az összeadás kommutativitása, asszociativitása miatt a kérdésnek van értelme.)

- A válaszra egy lehetőség, hogy mindegyik sorban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/sorösszegeket összegezzük.

Egy példakérdés

Példakérdés

Adott egy számtáblázat. Mennyi a benne szereplő számok összege? (Az összeadás kommutativitása, asszociativitása miatt a kérdésnek van értelme.)

- A válaszra egy lehetőség, hogy mindegyik sorban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/sorösszegeket összegezzük.
- Egy másik megoldás, hogy mindegyik oszlopban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/oszlopösszegeket összegezzük.

Egy példakérdés

Példakérdés

Adott egy számtáblázat. Mennyi a benne szereplő számok összege? (Az összeadás kommutativitása, asszociativitása miatt a kérdésnek van értelme.)

- A válaszra egy lehetőség, hogy mindegyik sorban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/sorösszegeket összegezzük.
- Egy másik megoldás, hogy mindegyik oszlopban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/oszlopösszegeket összegezzük.
- Nyilván mindkét eredmény az összes szám összegét adja ki.

Egy példakérdés

Példakérdés

Adott egy számtáblázat. Mennyi a benne szereplő számok összege? (Az összeadás kommutativitása, asszociativitása miatt a kérdésnek van értelme.)

- A válaszra egy lehetőség, hogy mindegyik sorban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/sorösszegeket összegezzük.
- Egy másik megoldás, hogy mindegyik oszlopban összeadjuk az ott szereplő számokat, majd ezeket a részeredményeket/oszlopösszegeket összegezzük.
- Nyilván mindkét eredmény az összes szám összegét adja ki. Azaz egy táblázatban a sorösszegek összege megegyezik az oszlopösszegek összegével.

A példakérdés formálisan

A példakérdés formálisan

- Ha egy $n \times k$ méretű táblázatban (n darab sor és k darab oszlop) az i-edik sorban és j-edik oszlopban szereplő szám $a_{i,j}$, akkor

$$\sum_{j=1}^{k}\sum_{i=1}^{n} a_{i,j} = \sum_{i=1,j=1}^{n,k} a_{i,j} = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{k} a_{i,j}.$$

A példakérdés formálisan

- Ha egy $n \times k$ méretű táblázatban (n darab sor és k darab oszlop) az i-edik sorban és j-edik oszlopban szereplő szám $a_{i,j}$, akkor

$$\sum_{j=1}^{k}\sum_{i=1}^{n} a_{i,j} = \sum_{i=1,j=1}^{n,k} a_{i,j} = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{k} a_{i,j}.$$

- Egyszerűen azt mondjuk, hogy egy kettős összegben a két szumma sorrendje felcserélhető.

A példakérdés formálisan

- Ha egy $n \times k$ méretű táblázatban (n darab sor és k darab oszlop) az i-edik sorban és j-edik oszlopban szereplő szám $a_{i,j}$, akkor

$$\sum_{j=1}^{k}\sum_{i=1}^{n} a_{i,j} = \sum_{i=1,j=1}^{n,k} a_{i,j} = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{k} a_{i,j}.$$

- Egyszerűen azt mondjuk, hogy egy kettős összegben a két szumma sorrendje felcserélhető.

- Az ártatlannak tűnő megállapítás meglepően mély állításokat igazol.

A példakérdés formálisan

- Ha egy $n \times k$ méretű táblázatban (n darab sor és k darab oszlop) az i-edik sorban és j-edik oszlopban szereplő szám $a_{i,j}$, akkor

$$\sum_{j=1}^{k}\sum_{i=1}^{n} a_{i,j} = \sum_{i=1,j=1}^{n,k} a_{i,j} = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{k} a_{i,j}.$$

- Egyszerűen azt mondjuk, hogy egy kettős összegben a két szumma sorrendje felcserélhető.
- Az ártatlannak tűnő megállapítás meglepően mély állításokat igazol.
- Egy speciális esete a fentieknek, amikor egy összeszámlálási feladatot kétféleképpen oldunk meg. A két eredménynek ugyanannak kell lennie.

A példakérdés formálisan

- Ha egy $n \times k$ méretű táblázatban (n darab sor és k darab oszlop) az i-edik sorban és j-edik oszlopban szereplő szám $a_{i,j}$, akkor

$$\sum_{j=1}^{k}\sum_{i=1}^{n} a_{i,j} = \sum_{i=1,j=1}^{n,k} a_{i,j} = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{k} a_{i,j}.$$

- Egyszerűen azt mondjuk, hogy egy kettős összegben a két szumma sorrendje felcserélhető.
- Az ártatlannak tűnő megállapítás meglepően mély állításokat igazol.
- Egy speciális esete a fentieknek, amikor egy összeszámlálási feladatot kétféleképpen oldunk meg. A két eredménynek ugyanannak kell lennie. Ebben az esetben azt mondjuk, hogy *kettős összeszámlálást* végzünk.

Példafeladat

Példafeladat

Feladat

Vegyük az $1, 2, \ldots, n$ számok összes/n! darab sorbaállítását. Mindegyik esetén számoljuk meg, hány olyan i elem van, amely az i-edik helyen áll (azaz $\pi(i) = i$, az ilyen elemeket a π sorbaállítás fixpontjainak nevezzük). Azaz minden sorbaállításhoz vegyük fixpontjainak számát. Igazoljuk, hogy az átlagos fixpont-szám éppen 1.

Példafeladat

Feladat

Vegyük az $1, 2, \ldots, n$ számok összes/n! darab sorbaállítását. Mindegyik esetén számoljuk meg, hány olyan i elem van, amely az i-edik helyen áll (azaz $\pi(i) = i$, az ilyen elemeket a π sorbaállítás fixpontjainak nevezzük). Azaz minden sorbaállításhoz vegyük fixpontjainak számát. Igazoljuk, hogy az átlagos fixpont-szám éppen 1.

Példa

Az $1, 2, 3$ számoknak $3! = 6$ sorbállítása van: 123, 132, 213, 231, 312, 321. A fixpontok száma rendre: 3, 1, 1, 0, 0, 1. Az átlag valóban éppen $(3 + 1 + 1 + 1)/6 = 1$.

Példafeladat: Megoldás

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot.

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak.

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont.

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.
- Mennyi a táblázatban szereplő számok összege?

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.

- Mennyi a táblázatban szereplő számok összege? Másképpen: Hány olyan (π, i) pár van, amelyre $\pi(i) = i$?

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.

- Mennyi a táblázatban szereplő számok összege? Másképpen: Hány olyan (π, i) pár van, amelyre $\pi(i) = i$?

- Minden sorban a megfelelő sorbaállítás fixpontjainak számát adja az összegzés.

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.

- Mennyi a táblázatban szereplő számok összege? Másképpen: Hány olyan (π, i) pár van, amelyre $\pi(i) = i$?

- Minden sorban a megfelelő sorbaállítás fixpontjainak számát adja az összegzés. A sorösszegek összege éppen az összes fixpontszám,

Példafeladat: Megoldás

- A bizonyításhoz készítsünk egy táblázatot. Minden sora egy-egy sorbaállításnak felel meg. Oszlopai a sorbaállított elemekkel, az $1, 2, \ldots, n$ számokkal azonosítottak. Az π sorbaállításnak megfelelő sor és az i elem oszlopának talákozásában legyen 1, ha $\pi(i) = i$, azaz i fixpont. Különben álljon 0.

- Mennyi a táblázatban szereplő számok összege? Másképpen: Hány olyan (π, i) pár van, amelyre $\pi(i) = i$?

- Minden sorban a megfelelő sorbaállítás fixpontjainak számát adja az összegzés. A sorösszegek összege éppen az összes fixpontszám, az átlagos fixpontszám $n!$-szorosa.

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

- Az első oszlop elemeit összegezve azokat a π sorbaállításokat számoljuk meg, amelyekben $\pi(1) = 1$.

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

- Az első oszlop elemeit összegezve azokat a π sorbaállításokat számoljuk meg, amelyekben $\pi(1) = 1$.

- Azaz 1 az első helyen áll, a többi elemre nincs feltétel. Azaz az összeg $(n-1)!$, hiszen a többi/$n-1$ darab elemet ennyiféleképpen álíthatjuk sorba.

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

- Az első oszlop elemeit összegezve azokat a π sorbaállításokat számoljuk meg, amelyekben $\pi(1) = 1$.
- Azaz 1 az első helyen áll, a többi elemre nincs feltétel. Azaz az összeg $(n-1)!$, hiszen a többi/$n-1$ darab elemet ennyiféleképpen álíthatjuk sorba.
- Ugyanez az összeg lesz az öszes többi oszlopban is.

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

- Az első oszlop elemeit összegezve azokat a π sorbaállításokat számoljuk meg, amelyekben $\pi(1) = 1$.
- Azaz 1 az első helyen áll, a többi elemre nincs feltétel. Azaz az összeg $(n-1)!$, hiszen a többi/$n-1$ darab elemet ennyiféleképpen álíthatjuk sorba.
- Ugyanez az összeg lesz az öszes többi oszlopban is. Így az oszlopösszegek összege $n \cdot (n-1)! = n!$.

Példafeladat: Megoldás (folytatás)

- Az első oszlop elemeit összegezve azokat a π sorbaállításokat számoljuk meg, amelyekben $\pi(1) = 1$.
- Azaz 1 az első helyen áll, a többi elemre nincs feltétel. Azaz az összeg $(n-1)!$, hiszen a többi/$n-1$ darab elemet ennyiféleképpen álíthatjuk sorba.
- Ugyanez az összeg lesz az öszes többi oszlopban is. Így az oszlopösszegek összege $n \cdot (n-1)! = n!$.
- A két eredmény összevetéséből adódik az állítás.

Szünet

Közepek

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$.

Közepek

- Adott n valós szám $v: v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk.

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek”.

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek". A számtani közép

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_n}{n}.$$

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek". A számtani közép

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_n}{n}.$$

A továbbiakban feltesszük, hogy számaink pozitívak.

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek”. A számtani közép

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_n}{n}.$$

A továbbiakban feltesszük, hogy számaink pozitívak. A mértani közép

$$G(v) = \sqrt[n]{v_1 \cdot v_2 \cdot \ldots \cdot v_n},$$

Közepek

- Adott n valós szám $v: v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek". A számtani közép

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_n}{n}.$$

A továbbiakban feltesszük, hogy számaink pozitívak. A mértani közép

$$G(v) = \sqrt[n]{v_1 \cdot v_2 \cdot \ldots \cdot v_n},$$

a harmonikus közép

$$H(v) = \frac{n}{\frac{1}{v_1} + \frac{1}{v_2} + \ldots + \frac{1}{v_n}},$$

Közepek

- Adott n valós szám $v : v_1, v_2, \ldots, v_n$. Ezekből (egy nagy adatsokaság) sok paramétert kiszámolhatunk. Egyik az előforduló legkisebb érték: $\min(v)$, a másik az előforduló legnagyobb érték $\max(v)$.
- További fontos paraméterek a „közepek”. A számtani közép

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_n}{n}.$$

A továbbiakban feltesszük, hogy számaink pozitívak. A mértani közép

$$G(v) = \sqrt[n]{v_1 \cdot v_2 \cdot \ldots \cdot v_n},$$

a harmonikus közép

$$H(v) = \frac{n}{\frac{1}{v_1} + \frac{1}{v_2} + \ldots + \frac{1}{v_n}},$$

négyzetes közép

$$Q(v) = \sqrt{\frac{v_1^2 + v_2^2 + \ldots + v_n^2}{n}}.$$

Az alaptétel

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.
- Egy speciális részét kiemelem:

$$\min(v) \leq A(v) \leq \max(v).$$

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.
- Egy speciális részét kiemelem:

$$\min(v) \leq A(v) \leq \max(v).$$

- Ez a fenti egyenlőtlenség-sorozat egy triviális töredéke.

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.
- Egy speciális részét kiemelem:

$$\min(v) \leq A(v) \leq \max(v).$$

- Ez a fenti egyenlőtlenség-sorozat egy triviális töredéke. Igazolása például indirekten történhet.

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.
- Egy speciális részét kiemelem:

$$\min(v) \leq A(v) \leq \max(v).$$

- Ez a fenti egyenlőtlenség-sorozat egy triviális töredéke. Igazolása például indirekten történhet.
- Tegyük fel, hogy $A(v) \leq \max(v)$ nem teljesül, azaz mindegyik v_i kisebb mint $A(v)$.

Az alaptétel

Alaptétel

Pozitív v_i számok esetén

$$\min(v) \leq H(v) \leq G(v) \leq A(v) \leq Q(v) \leq \max(v).$$

- Ennek bizonyítása nem a témakörünkhöz tartozik.
- Egy speciális részét kiemelem:

$$\min(v) \leq A(v) \leq \max(v).$$

- Ez a fenti egyenlőtlenség-sorozat egy triviális töredéke. Igazolása például indirekten történhet.
- Tegyük fel, hogy $A(v) \leq \max(v)$ nem teljesül, azaz mindegyik v_i kisebb mint $A(v)$. Az így kapott n egyenlőtlenség összege ellentmondás (azonos irányban álló szigorú egyenlőtlenségek összegezhetők).

A skatulyaelv: Előkészületek

A skatulyaelv: Előkészületek

- A kombinatorikában a következő speciális eset nagyon fontos lesz.

A skatulyaelv: Előkészületek

- A kombinatorikában a következő speciális eset nagyon fontos lesz.
- Adott t tárgyunk és s skatulyánk. A t tárgyat osszuk szét a skatulyák között.

A skatulyaelv: Előkészületek

- A kombinatorikában a következő speciális eset nagyon fontos lesz.

- Adott t tárgyunk és s skatulyánk. A t tárgyat osszuk szét a skatulyák között.

- Az i-edik skatulyába került tárgyak száma legyen v_i. (Tehát v_i egy 0 és t közötti egész szám. Ha $v_i = 0$, akkor egy tárgyat se raktunk az i-edik skatulyába. Ha $v_i = t$, akkor mindegyik tárgyat az i-edik skatulyába raktuk.)

A skatulyaelv: Előkészületek

- A kombinatorikában a következő speciális eset nagyon fontos lesz.

- Adott t tárgyunk és s skatulyánk. A t tárgyat osszuk szét a skatulyák között.

- Az i-edik skatulyába került tárgyak száma legyen v_i. (Tehát v_i egy 0 és t közötti egész szám. Ha $v_i = 0$, akkor egy tárgyat se raktunk az i-edik skatulyába. Ha $v_i = t$, akkor mindegyik tárgyat az i-edik skatulyába raktuk.)

$$A(v) = \frac{v_1 + v_2 + \ldots + v_s}{s} = \frac{t}{s},$$

az átlagos skatulya-terheltség.

A Skatulyaelv

A Skatulyaelv

- A fenti nyilvánvaló elvet a következőképpen fogalmazhatjuk meg.

A Skatulyaelv

- A fenti nyilvánvaló elvet a következőképpen fogalmazhatjuk meg.

HA t tárgyat s skatulyába osztunk szét,
AKKOR lesz olyan skatulya, amelybe legalább $\frac{t}{s}$ tárgy esik,
és lesz olyan skatulya is, amelybe legfeljebb $\frac{t}{s}$ tárgy esik.

A Skatulyaelv

- A fenti nyilvánvaló elvet a következőképpen fogalmazhatjuk meg.

HA t tárgyat s skatulyába osztunk szét,
AKKOR lesz olyan skatulya, amelybe legalább $\frac{t}{s}$ tárgy esik,
és lesz olyan skatulya is, amelybe legfeljebb $\frac{t}{s}$ tárgy esik.

- A skatulya-elv fenti nagyon általános megfogalmazását gyakran speciális esetekben alkalmazzuk.

A Skatulyaelv

• A fenti nyilvánvaló elvet a következőképpen fogalmazhatjuk meg.

HA t tárgyat s skatulyába osztunk szét,
AKKOR lesz olyan skatulya, amelybe legalább $\frac{t}{s}$ tárgy esik,
és lesz olyan skatulya is, amelybe legfeljebb $\frac{t}{s}$ tárgy esik.

• A skatulya-elv fenti nagyon általános megfogalmazását gyakran speciális esetekben alkalmazzuk.
• Érdemes néhány speciális esetet külön megfogalmazni.

Skatulyaelv: Speciális esetek

Skatulyaelv: Speciális esetek

Tétel

Ha $n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely legalább kettő tárgyat is tartalmaz.

Skatulyaelv: Speciális esetek

Tétel

Ha $n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely legalább kettő tárgyat is tartalmaz.

Tétel

Ha $\ell n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amelybe legalább $\ell+1$ tárgyat is tartalmaz.

Skatulyaelv: Speciális esetek

Tétel

Ha $n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely legalább kettő tárgyat is tartalmaz.

Tétel

Ha $\ell n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amelybe legalább $\ell+1$ tárgyat is tartalmaz.

Tétel

Ha $n-1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely üres marad.

Skatulyaelv: Speciális esetek

Tétel

Ha $n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely legalább kettő tárgyat is tartalmaz.

Tétel

Ha $\ell n+1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amelybe legalább $\ell+1$ tárgyat is tartalmaz.

Tétel

Ha $n-1$ tárgyat n skatulyába osztuk szét, akkor lesz olyan skatulya amely üres marad.

Az állításaink megint „triviálisak”. Mégis ügyes alkalmazással mély/nehéz eredményeket lehet elérni.

Dirichlet egy tétele

Dirichlet egy tétele

Dirichlet-tétel

Legyen α irracionális szám. Bizonyítsuk be, hogy létezik végtelen sok p, q egész szám, amelyekre

$$|p\alpha - q| < \frac{1}{p}, \text{ azaz } \left|\alpha - \frac{q}{p}\right| \leq \frac{1}{p^2}.$$

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.
- Vegyük az $\{0\cdot\alpha\}, \{1\cdot\alpha\}, \{2\cdot\alpha\}, \ldots, \{(N-1)\cdot\alpha\}, \{N\cdot\alpha\}$ törtrészeket és ábrázoljuk ezeket a $[0,1]$ intervallumban.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.
- Vegyük az $\{0 \cdot \alpha\}, \{1 \cdot \alpha\}, \{2 \cdot \alpha\}, \ldots, \{(N-1) \cdot \alpha\}, \{N \cdot \alpha\}$ törtrészeket és ábrázoljuk ezeket a $[0, 1]$ intervallumban.
- Ekkor N különböző(!) számot kapunk a $(0, 1) =]0, 1[$ intervallumban (miért?).

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.
- Vegyük az $\{0 \cdot \alpha\}, \{1 \cdot \alpha\}, \{2 \cdot \alpha\}, \ldots, \{(N-1) \cdot \alpha\}, \{N \cdot \alpha\}$ törtrészeket és ábrázoljuk ezeket a $[0, 1]$ intervallumban.
- Ekkor N különböző(!) számot kapunk a $(0, 1) =]0, 1[$ intervallumban (miért?).
- Ezek balról jobbra tekintve (ez nem szükségszerűen ugyanaz a sorrend mint ahogy kezdetben felsoroltuk őket) az intervallumunkat $N + 1$ részszakaszra osztják.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.
- Vegyük az $\{0 \cdot \alpha\}, \{1 \cdot \alpha\}, \{2 \cdot \alpha\}, \ldots, \{(N-1) \cdot \alpha\}, \{N \cdot \alpha\}$ törtrészeket és ábrázoljuk ezeket a $[0, 1]$ intervallumban.
- Ekkor N különböző(!) számot kapunk a $(0, 1) =]0, 1[$ intervallumban (miért?).
- Ezek balról jobbra tekintve (ez nem szükségszerűen ugyanaz a sorrend mint ahogy kezdetben felsoroltuk őket) az intervallumunkat $N + 1$ részszakaszra osztják.
- Az átlagos hossza a szakaszoknak $\frac{1}{N+1}$. Így lesz olyan két egymásutáni pont/szám amely legfeljebb $\frac{1}{N+1}$ közel van egymáshoz.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás

- Legyen N egy tetszőleges pozitív egész.
- Vegyük az $\{0\cdot\alpha\}, \{1\cdot\alpha\}, \{2\cdot\alpha\}, \ldots, \{(N-1)\cdot\alpha\}, \{N\cdot\alpha\}$ törtrészeket és ábrázoljuk ezeket a $[0,1]$ intervallumban.
- Ekkor N különböző(!) számot kapunk a $(0,1) =]0,1[$ intervallumban (miért?).
- Ezek balról jobbra tekintve (ez nem szükségszerűen ugyanaz a sorrend mint ahogy kezdetben felsoroltuk őket) az intervallumunkat $N+1$ részszakaszra osztják.
- Az átlagos hossza a szakaszoknak $\frac{1}{N+1}$. Így lesz olyan két egymásutáni pont/szám amely legfeljebb $\frac{1}{N+1}$ közel van egymáshoz.
- Azaz

$$0 < \{k_1\cdot\alpha\} - \{k_2\cdot\alpha\} \le \frac{1}{N+1},$$

(esetleg $0 < 1 - \{k_2\cdot\alpha\} \le 1/(N+1)$).

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

azaz

$$0 < (k_1 - k_2) \cdot \alpha - (\ell_1 - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1}.$$

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

azaz

$$0 < (k_1 - k_2) \cdot \alpha - (\ell_1 - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1}.$$

- Legyen $p = k_1 - k_2$ és $q = \ell_1 - \ell_2$.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

azaz

$$0 < (k_1 - k_2) \cdot \alpha - (\ell_1 - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1}.$$

- Legyen $p = k_1 - k_2$ és $q = \ell_1 - \ell_2$. Ekkor nyilván $p \neq 0$ és $|p| \leq N$.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

azaz

$$0 < (k_1 - k_2) \cdot \alpha - (\ell_1 - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1}.$$

- Legyen $p = k_1 - k_2$ és $q = \ell_1 - \ell_2$. Ekkor nyilván $p \neq 0$ és $|p| \leq N$.
- Speciálisan

$$0 < p \cdot \alpha - q \leq \frac{1}{N+1} < \frac{1}{|p|}.$$

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- Így alkalmas ℓ_1, ℓ_2 egészekre

$$0 < (k_1 \cdot \alpha - \ell_1) - (k_2 \cdot \alpha - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1},$$

azaz

$$0 < (k_1 - k_2) \cdot \alpha - (\ell_1 - \ell_2) \leq \frac{1}{N+1}.$$

- Legyen $p = k_1 - k_2$ és $q = \ell_1 - \ell_2$. Ekkor nyilván $p \neq 0$ és $|p| \leq N$.
- Speciálisan

$$0 < p \cdot \alpha - q \leq \frac{1}{N+1} < \frac{1}{|p|}.$$

- Azaz találtunk egy jó (p, q) párt (másikat mint a triviális $(0, 0)$).

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- A feladat azonban végtelen sokat kér. Ne felejtsük el, hogy a mód ahogy eljutottunk a megfelelő (p, q) párhoz egy tetszőleges N pozitív egész választásan alapult.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- A feladat azonban végtelen sokat kér. Ne felejtsük el, hogy a mód ahogy eljutottunk a megfelelő (p, q) párhoz egy tetszőleges N pozitív egész választásan alapult.
- Ha már találtunk valahány jó (p, q) párt, akkor vegyük

$$\delta(p, q) = |p\alpha - q|$$

számok minimumát.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- A feladat azonban végtelen sokat kér. Ne felejtsük el, hogy a mód ahogy eljutottunk a megfelelő (p, q) párhoz egy tetszőleges N pozitív egész választásan alapult.
- Ha már találtunk valahány jó (p, q) párt, akkor vegyük

$$\delta(p, q) = |p\alpha - q|$$

számok minimumát.

- Válasszunk olyan N-et, hogy ennél a minimumnál kisebb legyen $\frac{1}{N+1}$.

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- A feladat azonban végtelen sokat kér. Ne felejtsük el, hogy a mód ahogy eljutottunk a megfelelő (p, q) párhoz egy tetszőleges N pozitív egész választásan alapult.

- Ha már találtunk valahány jó (p, q) párt, akkor vegyük

$$\delta(p, q) = |p\alpha - q|$$

számok minimumát.

- Válasszunk olyan N-et, hogy ennél a minimumnál kisebb legyen $\frac{1}{N+1}$.

- A fenti eljárást ezzel a N-nel megismételve biztos újabb (eddig meg nem talált) (p, q) párt találunk. (Miért?)

Dirichlet-tétel: Bizonyítás (folytatás)

- A feladat azonban végtelen sokat kér. Ne felejtsük el, hogy a mód ahogy eljutottunk a megfelelő (p, q) párhoz egy tetszőleges N pozitív egész választásan alapult.
- Ha már találtunk valahány jó (p, q) párt, akkor vegyük

$$\delta(p, q) = |p\alpha - q|$$

számok minimumát.

- Válasszunk olyan N-et, hogy ennél a minimumnál kisebb legyen $\frac{1}{N+1}$.
- A fenti eljárást ezzel a N-nel megismételve biztos újabb (eddig meg nem talált) (p, q) párt találunk. (Miért?)
- Ez igazolja az állítást.

Geometriai skaulyaelv

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több.

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több. Ekkor legfeljebb n tárgy helyezhető el.

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több. Ekkor legfeljebb n tárgy helyezhető el.
- Geometriai környezetben is kimondhatunk egy hasonló állítást:

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több. Ekkor legfeljebb n tárgy helyezhető el.

- Geometriai környezetben is kimondhatunk egy hasonló állítást: Egy legfeljebb n területű alakzatba 1 területű alakzatokat helyezünk átfedés nélkül. Ekkor legfeljebb n „számára van hely”.

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több. Ekkor legfeljebb n tárgy helyezhető el.

- Geometriai környezetben is kimondhatunk egy hasonló állítást: Egy legfeljebb n területű alakzatba 1 területű alakzatokat helyezünk átfedés nélkül. Ekkor legfeljebb n „számára van hely”.

- Ezekután természetes kimondani a következő tételt:

Geometriai skaulyaelv

- A saktulya-elv egy megfogalmazása: Ha n skatulyába ugy akarunk elhelyezni tárgyakat, hogy egy skatulyába ne essen egynél több. Ekkor legfeljebb n tárgy helyezhető el.
- Geometriai környezetben is kimondhatunk egy hasonló állítást: Egy legfeljebb n területű alakzatba 1 területű alakzatokat helyezünk átfedés nélkül. Ekkor legfeljebb n „számára van hely”.
- Ezekután természetes kimondani a következő tételt:

Tétel

Egy adott A területű alakzatba $A_1, A_2, \ldots, A_k$ területű alakzatokat pakolunk. Ha $A_1 + A_2 + \ldots + A_k > \ell \cdot A$, akkor bárhogy végezzük is a pakolást, lesz olyan pont alakzatunkban, amelyet legalább $\ell + 1$ bepakolt alakzat lefed.

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

- A fentiekben szereplő „terület” nem egy egyszerű fogalom.

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

- A fentiekben szereplő „terület” nem egy egyszerű fogalom. Tisztázása csak nagyon speciális esetekben történik meg a középiskolában.

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

- A fentiekben szereplő „terület” nem egy egyszerű fogalom. Tisztázása csak nagyon speciális esetekben történik meg a középiskolában. Legtöbb speciális esetben alakzataink „szépek”. Például körök, háromszögek, téglalapok.

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

- A fentiekben szereplő „terület” nem egy egyszerű fogalom. Tisztázása csak nagyon speciális esetekben történik meg a középiskolában. Legtöbb speciális esetben alakzataink „szépek”. Például körök, háromszögek, téglalapok.
- Ekkor a fenti tétel/elv középiskolás szemmel is jól érthető és nyilvánvaló.

Geometriai skaulyaelv: Megjegyzések

- A fentiekben szereplő „terület” nem egy egyszerű fogalom. Tisztázása csak nagyon speciális esetekben történik meg a középiskolában. Legtöbb speciális esetben alakzataink „szépek”. Például körök, háromszögek, téglalapok.
- Ekkor a fenti tétel/elv középiskolás szemmel is jól érthető és nyilvánvaló.
- Geometriai eredmények nyerhetők kombinatorikus gondolatokkal.

Vége van!

Köszönöm a figyelmet!